ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἔτος Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 25 Νοεμβριου αριθ. 39

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

Γ'.

Ἰωσὴφ Μομφερράτος

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε ἀριθ. 299.)

Ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησεν ἡ ἐξουσία, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τὸ ἐνοχοποιοῦν τοὺς ἐξορίστους ἢ τοὺς φίλους των ἢ καὶ τὴν ἐλαχίστην κἂν δίδον ὑπόνοιαν ὅτι εἶχον ἀναμιχθῆ ὅπως δήποτε εἰς τὸ στασιαστικὸν κίνημα.

Ἀλλά, καίτοι ἡ ἀθῳότης αὐτῶν ἀπεδείχθη, τὸ διάταγμα τῆς ἐξορίας δὲν ἀνεκαλεῖτο, ἀμφότεροι δὲ οἱ δημοσιογράφοι ἐκρατοῦντο μακρὰν τῆς πατρίδος, μακρὰν τῶν συγγενῶν των, τὰ πάνδεινα ὑφιστάμενοι καὶ ἀνηλεῶς τιμωρούμενοι διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ἀγῶνάς των.

Θὰ ἔμενον δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἂν μὴ ὁ κεφαλληνιακὸς λαὸς ἀπέσπα αὐτούς, εἰς τὸ πεῖσμα τῆς κυβερνήσεως, ἀπὸ τῶν βράχων ἐκείνων, ὅπου νέοι Προμηθεῖς ἦσαν δεσμευμένοι, ἐκλέξας, μεθ' ἑτέρων τεσσάρων ριζοσπαστῶν ἀντιπροσώπους του, κατὰ τὰς πρώτας ἐλευθέρας ἐκλογὰς τοῦ 1850, καὶ ἀποστείλας αὐτοὺς εἰς Κέρκυραν ὅπως τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς πόθους του διατρανώσωσιν ἐν τῇ περιωνύμῳ καταστάσῃ Θ' Ἰονίῳ Βουλῇ.

Ἡ Βουλὴ αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀγλάϊσμα τοῦ βουλευτικοῦ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος βίου. Ἐν αὐτῇ ἀνεπτύχθησαν αἱ προοδευτικώτεραι ἰδέαι καὶ διὰ μοναδικῆς ἀξιοπρεπείας διετρανώθησαν τὰ ἐθνικὰ τοῦ ἰονίου λαοῦ δικαιώματα, ἐπισημοποιηθέντα διὰ τοῦ ὑπὸ τῶν ριζοσπαστῶν ὑποβληθέντος ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ψηφίσματος τὴν 26 Νοεμβρίου 1850[1].

Τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς ἐκείνης συνιστῶμεν θερμῶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν νεαρῶν ἡμῶν πολιτευομένων. Ἐν αὐτοῖς θὰ ἴδωσι πῶς ἐργάζονται οἱ ἀληθῶς τὸν λαὸν πονοῦντες καὶ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας αὐτοῦ ἀγωνιζόμενοι.

Οἱ ριζοσπάσται ἐν αὐτῇ ἀπέδειξαν ὅτι δὲν ἦσαν ἁπλῶς ἰδεολόγοι, ὡς ἀπεκαλοῦντο ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἀποκρούοντες πᾶσαν συνταγματικὴν μεταρρύθμισιν, ἣν ἐθεώρουν ὡς νέον μετὰ τῆς προστασίας συμβόλαιον, τεῖνον εἰς τὸ νὰ ἐξαγάγῃ ταύτην ἐκ τῆς δυσκόλου θέσεως, ἐν ᾗ διετέλει οὖσα, καὶ ἧς μόνον διὰ τῆς ἀπὸ τῶν νήσων ἀποχωρήσεώς της ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ, ὡς καὶ ἐπὶ τέλους συνέβη, ὑπεστήριζον πάσῃ δυνάμει πολλὰς νομοθετικὰς βελτιώσεις, αἵτινες, ἐνῷ ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ βλάψωσι τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, συνέτεινον εἰς τὴν ἀνακούφισιν τοῦ πιεζομένου λαοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεών του.

Καὶ σημειῶ τοῦτο, καθ' ὅσον βραδύτερον ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων διαφορῶν μεταξὺ τῶν κεφαλλήνων *ριζοσπαστῶν* τοῦ 1850 καὶ τῶν ὑπὸ τὸν Λομβάρδον *ἑνωτικῶν* τοῦ 1862.

Ἡ ὑποβολὴ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ψηφίσματος προὐκάλεσε τὴν ἀναβολὴν τῆς Βουλῆς καὶ μετ' οὐ πολὺ τὴν διάλυσίν της.

Κλεισθέντος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς αὐθαιρεσίας τοῦ βουλευτικοῦ βήματος, ὁ Μομφερράτος καὶ ὁ Ζερβός, ἐπανελθόντες εἰς Κεφαλληνίαν, ἐπεδόθησαν αὖθις εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν ἔργον των. Ἀλλ' ἡ ὑψηλὴ ἀστυνομία παρεφύλαττεν αὐτούς, καραδοκοῦσα εὐλογοφανῆ τινα ἀφορμήν, ὅπως τοὺς ἐκσφενδονήσῃ αὖθις μακρὰν τῆς πατρίδος, διακόπτουσα τὰς πατριωτικὰς ἐνεργείας των.

Ἡ περίστασις δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ.

Ἡ εἰς Κεφαλληνίαν τῷ 1851 ἔλευσις τοῦ Οὐάρδου, τοῦ δικαίως δημίου αὐτῆς ἐπικληθέντος, προὐκάλεσε ζωηρὰν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ κατ' αὐτοῦ διαδήλωσιν καὶ σφοδροτάτην ἐκ μέρους τοῦ ριζοσπαστικοῦ τύπου διαμαρτυρίαν[1].

Τὰ ὄργανα τῆς κυβερνήσεως ἐτέθησαν ἀμέσως εἰς κίνησιν. Αἱ φυλακαὶ ἐπληρώθησαν πατριωτῶν, καὶ οἱ δύο δημοσιογράφοι, συλληφθέντες, ἐξωρίσθησαν τὴν 2 Ὀκτωβρίου τοῦ 1851, ὁ μὲν Μομφερράτος εἰς Ἐρικοῦσαν, ὁ δὲ Ζερβὸς εἰς Ἀντικύθηρα.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἡ ἐξουσία ἀπέπτυσε πάντα χαλινόν. Αἱ βιαιοπραγίαι αὐτῆς ὑπερηκόντισαν τὰς τῶν δειλοτέρων τυράννων. Στίφη ῥαβδούχων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἀστυνομίας διωργανώθησαν, ὅπως διὰ τοῦ τρόμου ἐπιβάλωσι σιγὴν εἰς τοῦ λαοῦ τὴν ὁσημέραι κορυφουμένην ἀγανάκτησιν. Ἄθλια ὄντα, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς μισθοδοτούμενα, διέτρεχον τὰς ὁδοὺς προκαλοῦντα ῥήζεις, ὅπως ἐκ τούτων λαμβάνουσα ἀφορμὴν ἡ ἀστυνομία φυλακίζῃ τοὺς ριζοσπάστας. Ἐν φύλλον δάφνης ἐν τῇ κομβιοδόχῃ, τὴν 25 Μαρτίου τιθέμενον, ἀπετέλει ἔγκλημα καθοσιώσεως. Ἐν πατριωτικὸν ᾆσμα, ψαλλόμενον, ἔστω καὶ ὑπὸ μικρῶν παιδίων, ἠρέθιζε τὰ νεῦρα τῶν δεσποζόντων εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον. Εἷς κυανόλευκος λαιμοδέτης, φερόμενος, ἦτο ἀσφαλέστατον διὰ τὴν εἱρκτὴν εἰσιτήριον. Τὸ ἱστορικὸν καταστὰν *τρεῖς καὶ τέσσαρα*[1] ἐφηρμόζετο βαναυσότατα καὶ κατὰ τὴν ἐλαχίστην περίπτωσιν. Αἱ αὐθαδέστεραι τῶν νόμων παραβιάσεις διεπράττοντο ἀναισχύντως. Ὁ καὶ ἄλλως περιωρισμένος ἐκλογικὸς κατάλογος διὰ τῆς ἀναιδεστέρας αὐθαιρε-

1. Τὸ ψήφισμα τοῦτο εἶχεν ὧδε:

«Ἐπειδὴ ἡ ἀνεξαρτησία, ἡ κυριαρχία καὶ ἡ ἐθνικότης ἑκάστου λαοῦ εἶναι δικαιώματα φυσικὰ καὶ ἀπαράγραπτα·

»Ἐπειδὴ ὁ λαὸς τῆς Ἑπτανήσου, ἀπαρτίζων μέρος ἀναπόσπαστον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, στερεῖται σήμερον τῆς πραγματικῆς ἀπολαυῆς καὶ ἐξάσκησεως τῶν τοιούτων δικαιωμάτων·

»Ἐπειδή, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐξέλειψαν πλέον αἱ ἀφορμαὶ ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν, δυνάμει συνθήκης, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεμίαν ποτὲ ἔδωκε συγκατάθεσιν·

»Ἐπειδή, τέλος, μερίς τις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, δηλαδὴ ἡ ἀπελευθερωμένη Ἑλλάς, ἀνέκτησε τὰ κυριαρχικὰ καὶ ἐθνικὰ αὐτῆς δικαιώματα·

»*Δι' ὅλα ταῦτα,*

«Ἡ πρώτη ἐλευθέρα βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἑπτανήσου διακηρύττει·

»Ὅτι ἡ ὁμόθυμος, στερεὰ καὶ ἀμετάτρεπτος θέλησις τοῦ ἑπτανησιακοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ἀνάκτησις τῆς ἀνεξαρτησίας του καὶ ἡ ἕνωσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ λοιποῦ ἔθνους του, τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος.

1. Ἰδοὺ περικοπή τις ἐκ τινος τῶν τελευταίων φύλλων τῆς «Ἀναγεννήσεως», ἅτινα προεκάλεσαν τὴν τότε ἐξορίαν τοῦ Μομφερράτου. Ἡ περικοπὴ αὕτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς δεῖγμα τοῦ βιαίου ὕφους τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ριζοσπαστικῆς δημοσιογραφίας:

«Ἦλθεν οὗτος (ὁ Οὐάρδος) ἐνῷ πρόσφατοι ἦσαν εἰσέτι αἱ ἐντυπώσεις τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ κακουργιῶν του, τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως· ἦλθε λέγομεν νὰ ἐξυβρίσῃ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς στεναγμοὺς τῶν εἰσέτι θρηνούντων καὶ ὀδυρομένων, ἀλλὰ γενναίων τέκνων της, διὰ τῆς φρικώδους αὐτοῦ παρουσίας· ἦλθε νὰ ἀνάψῃ ἐκ νέου τὸ πῦρ τοῦ καταδιωγμοῦ καὶ νέας καταπιέσεις νὰ ἐπιφέρῃ· τοῦτο δὲ διὰ τῆς ληστρικῆς συμμορίας του ἠδυνήθη ἐν μέρει νὰ ἐπιτύχῃ. Πέντε ἡμέρας, πενθίμους καὶ ἀπαισίας, διέμειναν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ τέρας τοῦτο καὶ παρεκτὸς τῶν μηχανορραφιῶν καὶ παγίδων ὅσας μετὰ τῶν ὀργάνων του ἐσκευώρησε, πόσαι καταδιώξεις! πόσοι φυλακισμοί! πόσαι καταπατήσεις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας! πόσαι ποινικαὶ δίκαι ἐκκρεμεῖς ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων! Ἐὰν ὁ κ. Οὐάρδος δὲν ἠδυνήθη κατ' ἔκτασιν νὰ βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν στρατοκρατίαν, ἐπέφερεν ὅμως καὶ κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον ἐνταῦθα διαμονήν του δεινὰ ἄλλου εἴδους ὄχι ὀλίγα, ἐπιπροσθέσας νέον ὄνειδος καὶ νέον στιγματισμὸν εἰς τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του . . . ὁ Οὐάρδος, ἀναδειχθεὶς παντὸς ἄλλου ἀνώτερος εἰς τὰς κακουργίας, πάντα ἄλλον ὑπερέβη ὡσαύτως εἰς τὴν ἀπολαυὴν τῆς ἀπὸ μέρους τοῦ κοινοῦ ἀποδοκιμασίας καὶ καταδίκης τῶν πράξεών του, διὰ τοῦ ἀνεξαλείπτου καὶ αἰωνίου στιγματισμοῦ, ὅστις κατατάσσει αὐτὸν εἰς τὴν αἱμοβόρον σειρὰν τῶν Ῥαδέσκη, τῶν Βινδισγράτζ, τῶν Αὔνῳ καὶ τῶν ὁμοίων των».

(«Ἀναγέννησις», τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1851).

1. Τρεῖς καὶ τέσσαρα ἐσήμαινε τριήμερον φυλάκισιν καὶ τεσσάρων ταλλήρων πρόστιμον.

σίας ἐκολοβοῦτο.[1] Καὶ ἐπὶ τέλους, διὰ τῆς *δεκαλπίας*,—τοῦ εὐφυεστάτου τούτου ἐπινοήματος τῶν μετὰ τῆς καμαρίλλας τότε συμμαχησάντων μεταρρυθμιστῶν,—κατωρθοῦτο ὁ κατὰ τὰς νέας ἐκλογὰς ἀποκλεισμὸς τῶν κεφαλλήνων ριζοσπαστῶν ἀπὸ τῆς Ι' Βουλῆς, ἀποσταλέντων εἰς αὐτὴν ὡς ἀντιπροσώπων δηθεν τῆς Κεφαλληνίας τῶν κυβερνητικῶν ἀνδραπόδων.

Ζωηραὶ διαμαρτυρίαι ἐγένοντο ἐν τῇ Βουλῇ ἐκείνῃ κατὰ τῶν τοιούτων αὐθαιρεσιῶν. Ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῇ μεταρρυθμισταί, φρονοῦντες ὅτι ὁ κατ' αὐτοὺς ἄσκοπος ριζοσπαστισμὸς ἐματαίου τὰς πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ Συντάγματος προσπαθείας των, συνετάχθησαν τῇ κυβερνητικῇ μειονοψηφίᾳ καὶ ἠμνήστευσαν τὰ τῆς καμαρίλλας ὄργια.

Ἡ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας διαγωγὴ τοῦ ἁρμοστοῦ κατέδειξεν αὐτοῖς πόσον ἐπλανῶντο....

Ἐν τούτοις οἱ δύο δημοσιογράφοι ἔμενον ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐξόριστοι ἐν τοῖς ξηροσκοπέλοις ἐκείνοις, καταςρεφομένων τῆς τε ὑγείας αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειακῶν συμφερόντων των. Πολλάκις ἡ κυβέρνησις προέτεινεν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν *ὑπό τινας ὅρους*, — εἰς τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον ἀποχὴ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν— ἀλλ' ἀμφότεροι ἀπέρριψαν περιφρονητικῶς τὰς προτάσεις ταύτας, τὴν ἐξορίαν προτιμῶντες τῆς ἀτιμίας. Ἐγίνωσκον κάλλιστα ὅτι πᾶσα αὐτῶν ὑποχώρησις θὰ ἦτο ἡ ἄρνησις τοῦ ριζοσπαστισμοῦ, ἡ καταδίκη τῶν προηγουμένων ἐνεργειῶν των, ἡ ἐπικύρωσις δικαιώματος εἰς τὸν ἁρμοστήν, ὅπερ αὐτοὶ πάντοτε ἠμφισβήτησαν, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ὑψηλῆς ἀστυνομίας, ἣν αὐτοὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν κωδίκων ἐθεώρουν αὐτοδικαίως καταργηθεῖσαν, ἴσως δὲ καὶ ἡ δολοφονία τοῦ μετ' αὐτῶν ἀναποσπάστως συνδεδεμένου ἐθνικοῦ ζητήματος.

Ἡ ἐξορία αὕτη διήρκεσε πενταετίαν καὶ ἐπέκεινα. Τί κατ' αὐτὴν ὑπέφερον οἱ δύο ἐξόριστοι, εἰς ποίας στερήσεις καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ὑπεβλήθησαν, τὸ κατ' ἐμέ, ἀδυνατῶ νὰ περιγράψω...

Ἐπὶ τέλους, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἡττήθη. Ἡ καρτερία ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς βίας. Οἱ ἐξόριστοι ἀφέθησαν ἐλεύθεροι ἄνευ ὅρων. Τοῦτο συνέβαινε τῷ 1857 κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου.

Ἕνεκα οἰκονομικῶν λόγων, εὐνοήτων ἄλλως τε, οἱ ἐξόριστοι δὲν ἠδυνήθησαν ἅμα ἐπανελθόντες εἰς τὰς ἑστίας των νὰ ἐπαναρχίσωσι τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐφημερίδων των. Μόλις κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1858 κατώρθωσεν ὁ Μομφερράτος νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔκδοσιν τῆς *Ἀναγεννήσεως*, ἥτις ἐξηκολούθησε τακτικῶς ἐκδιδομένη καὶ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς ἐνθέρμως ὑποστηρίζουσα ἄχρι τοῦ Μαΐου τοῦ 1859, ὅτε δι' ἔλλειψιν μέσων ἡ ἔκδοσις αὐτῆς διεκόπη ὁριστικῶς.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1859, γενομένης ἐκλογῆς πρὸς πλήρωσιν τεσσάρων βουλευτικῶν ἑδρῶν, ἐξελέγησαν ἐνθουσιωδῶς ὁ Μομφερράτος, ὁ Ζερβός, ὁ Λιβαδᾶς καὶ ὁ Καπελέττος.

Ὁ Μομφερράτος, ἅμα τῇ εἰσόδῳ του εἰς τὸ βουλευτήριον — ἀπόντων τότε τοῦ τε Ζερβοῦ καὶ Καπελέττου εἰς Κωνσταντινούπολιν — ἔσπευσε, καὶ τοῦ Λιβαδᾶ συναινοῦντος, νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τοῦ παρανόμου σχηματισμοῦ τῆς Βουλῆς ἐκείνης, ἐπίσης καὶ κατὰ τοῦ τρόπου τῆς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως διακηρύξεώς της, ὡς χαλαροῦ καὶ ἀντικρυς ἐναντίου τῶν καθαρῶν ἀρχῶν τοῦ ριζοσπαστισμοῦ, ὥστις τὴν ἀπὸ τῆς προστασίας ἀπαλλαγὴν καὶ μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἕνωσιν διετύπου, οὐχὶ ὡς εὐχὴν ἢ παράκλησιν, ἀλλ' ὡς ἀπαίτησιν ἀναγνωρίσεως φυσικοῦ δικαιώματος καὶ ἐπισφράγισιν κυριαρχικῆς θελήσεως.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤρξατο ἡ μεταξὺ *ριζοσπαστῶν* καὶ *ἑνωτικῶν* πάλη, τῶν μὲν ἀκολουθούντων τὰ περὶ ἀναφορῶν καὶ ἰκεσιῶν δόγματα τοῦ Λομβάρδου καὶ τοῦ Παδοβᾶ, τῶν δὲ ἑπομένων ταῖς δημοκρατικαῖς τοῦ Μομφερράτου ἀρχαῖς.

Ἡ πάλη αὕτη, καθ' ἣν ἡ μοχθηρία καὶ ἡ ῥαδιουργία πολλὰ κατὰ τοῦ Μομφερράτου ἐμηχανεύθησαν, διήρκεσεν ἄχρι τοῦ 1863, ὅτε ἡ ἐπελθοῦσα ἕνωσις ἔθετο τέρμα εἰς αὐτήν. Ὁ κεφαλληνιακὸς λαὸς ὑπεστήριζεν ἐνθέρμως τὸν Μομφερράτον ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ, ἧς συμμετέσχε βραδύτερον καὶ ὁ Ζερβὸς ἐπανελθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Τὰ λοιπὰ κόμματα ἐξέλιπον τότε τῆς πολιτικῆς σκηνῆς. Καὶ οἱ μὲν προστασιανοὶ ἢ καταχθόνιοι, ἐπίσης καὶ τινες τῶν δευτερευόντων μεταρρυθμιστῶν, συνεμάχησαν μετὰ τῶν *ἑνωτικῶν* ἢ λομβαρδιανῶν, οἱ δὲ σπουδαιότεροι τῶν μεταρρυθμιστῶν μετὰ τῶν ριζοσπαστικῶν ἢ Ζερβομομφερρατιανῶν.[1]

1. Αἱ συμμαχίαι αὗται ἦσαν ἄλλως τε φυσικώταται. Οὔτε οἱ καταχθόνιοι, οὔτε οἱ μεταρρυθμισταὶ ἐπίστευον εἰς τὸ ἐφικτὸν τῆς ἑνώσεως, ἣν ἐθεώρουν ὡς αὐτόχρημα οὐτοπίαν. Ἀλλ' οἱ μὲν πρῶτοι εἶχον συμφέρον εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ καθεστῶτος, ἥτις ἐξησφάλιζεν αὐτοὺς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δημοσίων, καὶ εἰς τοῦτο ὑπηρέτει αὐτοὺς θαυμασίως τὸ λομβαρδικὸν κήρυγμα: «Ἕνωσις καὶ οὐδὲν ἄλλο», παραλῦον τὰς βουλευτικὰς ἐργασίας καὶ ἑκομένως πᾶσαν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐξέλεγξιν· οἱ δὲ δεύτεροι, ἀπελπισθέντες πλέον περὶ τῆς πραγματώσεως τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ προγράμματός των, συγκατετίθεντο προθύμως εἰς τὸ νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῶν νομοθετικῶν βελτιώσεων, ἃς ἐπεδίωκεν ὁ κεφαλληνιακὸς ἢ δημοκρατικὸς ριζοσπαστισμός. Τὸ δὲ περίεργον, καὶ αὐτὴ ἡ προστασία δὲν δυσηρεστεῖτο ἐκ τοῦ προγράμματος καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ὑπὸ τὸν Λομβάρδον ἑνωτικῶν, ἐλπίζουσα ὅτι αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι θὰ ἔφερον ἐπὶ τέλους εἰς ἀπελπισίαν τὸν ἑπτανησιακὸν λαόν, ὅστις, βλέπων καθ' ἑκάστην ἀπορριπτομένας τὰς ἱκεσίας του, δὲν θὰ ἐδράδυνε νὰ ριφθῇ, ἀποκαμών, εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ θὰ

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων κομμάτων πάλη ἐδεινώθη κατὰ τὴν ΙΒ' Βουλήν, ἧς ὁ μὲν Ζερβὸς εἶχεν ἐκλεχθῆ πρόεδρος, ὁ δὲ Μομφερράτος ἀντιπρόεδρος, ἀνευφημοῦντος σύμπαντος τοῦ κερκυραϊκοῦ λαοῦ,[1] ὅτε ἀμφότεροι μετὰ παρρησίας καὶ ἐρρωμένως ἀντεταχθησαν κατὰ τῆς δι' ἱκετηρίων καὶ γονυκλισιῶν διεξαγωγῆς τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ἣν οὐ μόνον ἄσκοπον, ἀλλὰ καὶ ἐξευτελιστικὴν καὶ ἐπιβλαβῆ ἐθεώρουν, καθὼς καὶ κατὰ πάσης ἐνεργείας, τεινούσης εἰς τὴν διαστροφὴν τοῦ ριζοσπαστικοῦ κηρύγματος ἢ ὅπως δήποτε παραγνωριζούσης αὐτό.

Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πρώτης καὶ μόνης συνόδου τῆς Βουλῆς ἐκείνης, ὁ Μομφερράτος ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν νέας ριζοσπαστικῆς ἐφημερίδος, τοῦ *Ἀληθοῦς Ῥιζοσπάστου*, ἐν ᾗ — συνεργάτην κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας ἔχων τὸν βραδύτερον εἰς Ῥωσσίαν ἀποκατασταθέντα Σπυρίδωνα Κομποθέκραν—ἠσχολεῖτο ἀναπτύσσων τὰς ἀρχὰς τοῦ καθαροῦ ριζοσπαστισμοῦ, ἃς τὸ νέον τῶν *ἑνωτικῶν* κόμμα προσεπάθει νὰ διαστρέψῃ.

Ἐπελθούσης τῆς ἐνταῦθα μεταπολιτεύσεως, ὁ Μομφερράτος ἐπεκρότησεν ἐκθύμως τὴν τοῦ Ὄθωνος ἔξωσιν, ἀλλὰ κατεπολέμησε πᾶσαν νέαν βασιλικὴν ὑποψηφιότητα, φρονῶν ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἡγεμόνος, ὅπως τὸ Ἔθνος ἀναπτυχθῇ καὶ εὐημερήσῃ, καὶ ὅτι τὸ στοιχεῖον τῆς βασιλείας, ἦτο ὀλέθριον διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἰδίως κατέκρινε διὰ σφοδροτάτων ἄρθρων τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Ἀλφρέδου καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ τότε ἀναπτυχθέντα παράφρονα ἐνθουσιασμόν, ἐφ' ᾧ Ἑρμουπολῖται τινες χολωθέντες ἐπυρπόλησαν ἐν μέσῃ ἀγορᾷ τὸν *Ἀληθῆ Ῥιζοσπάστην*.

Ἡ μῆνις αὕτη τῶν Ἑρμουπολιτῶν οὐδόλως, ὡς εἰκός, ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν φρονημάτων τοῦ Μομφερράτου....

Ἐν τούτοις, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, τὸ μὲν ὅπως ἐξέλθῃ τῆς δυσκόλου ἐν Ἑπτανήσῳ θέσεώς της, τὸ δὲ ὅπως ἑδραιώσῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπιρροήν της, ἥτις τότε ἦτο εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς σημεῖον, ἀπεφάσισε νὰ παραχωρήσῃ τὰς ὑπ' αὐτῆς *δικαιώματι τοῦ ἰσχυροῦ* κατεχομένας νή-

1. Εἶναι πρωτάκουστος ἡ ἀναίδεια, μεθ' ἧς ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀρχὴ προέβη τότε εἰς τὴν κολόβωσιν τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου, τὸ τρίτον περίπου τῶν ἐκλογέων ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι διαγράψασα· οὕτω π. χ. ἑβδομηκοντούτης ἀνὴρ διεγράφη ὡς μὴ ἔχων τὴν ἡλικίαν (21 ἔτη) καὶ ἕτερός τις ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸν συμβολαιογράφον μετελθὼν ἀπεκλείσθη ὡς ἀγνοῶν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν! Καὶ ταῦτα πάντα διέπραττεν ἡ καμαρίλλα, συναινούντων καὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν!..

σους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐκλογῆς ἀρεστοῦ αὐτῇ ἡγεμόνος. Ἔμπορος, δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ συμφέροντος. Παρεχώρει τὴν Ἑπτάνησον, ὅπως κατακτήσῃ ἠθικῶς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίστευεν ἴσως ὅτι οὕτω πράττουσα θὰ κατώρθου νὰ μεταφέρῃ τὸν ἁρμοστὴν της ἀπὸ Κερκύρας εἰς Ἀθήνας, θέτουσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ βασιλικὸν στέμμα.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους τελουμένη ἡ ἕνωσις, εἶχεν ἀπολέσει διὰ τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ ριζοσπαστικοὺς πᾶν θέλγητρον, καὶ ὁ Ἰωσὴφ Μομφερράτος, ὁ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ καταπολεμήσας καὶ ἡγεμόνας καὶ συνθηκολογίας καὶ ἐλέῃ, ὁ ἀκάματος τῶν ἀρχῶν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀπόστολος, δὲν ἠδύνατο χωρὶς νὰ προδώσῃ τὴν πολιτικήν του πίστιν, νὰ συμμετάσχῃ τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν καὶ νὰ ἐργασθῇ ὑπὸ σημαίαν, ἣν ἀνέκαθεν κατεπολέμησεν. Ὅ,τι ἀπῄτει ὡς δικαίωμα, δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ ὡς ἐλεημοσύνην, καὶ μάλιστα ὡς ἀμοιβὴν συγκαταθέσεως, ἀτιμαζούσης κατ' αὐτὸν τὴν πατρίδα του. Ἐφ' ᾧ καὶ δὲν συμμετέσχεν, ἐπίσης καὶ ὁ Ζερβός, τῆς ΙΓ' Βουλῆς, τῆς ψηφισάσης τὴν ὑπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ ὑποβληθεῖσαν ἕνωσιν.

Βεβαίως, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ ῥευστότης τῶν χαρακτήρων ἀνακηρύσσεται ὡς πολιτικὸν προτέρημα καὶ ἡ παλιμβουλία ὡς τὸ ἄριστον τῶν πρὸς προαγωγὴν ἐφοδίων, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτιμηθῇ δεόντως ὁ ἀδαμάντινος χαρακτὴρ τοῦ Μομφερράτου καὶ ἡ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ἐμμονὴ καὶ ἀφοσίωσις. Συνειθίσασα ἡ νῦν γενεὰ εἰς πολιτικὴν ἀλλοπρόσαλλον, παρῳδίαν τοῦ ἀλλαχοῦ ὑπάρχοντος *ὁπportunismoῦ*, εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ πῶς εὑρέθη τις, *χάριν τῶν τύπων*,—διότι εἰς τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ζητήματος δὲν θὰ βλέπῃ αὕτη ἄλλο ἢ ζήτημα *τύπων*—ἵνα λακτίσῃ περίστασιν, ἐξασφαλίζουσαν αὐτῷ τὴν εἰς τὰ ἀνώτατα ὑπουργήματα ἄνοδον, ἤτις εἶναι ὁ διακαὴς πόθος τῶν πλείστων Ἑλλήνων. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι αἱ μέλλουσαι γενεαὶ θὰ ἐννοήσωσι καὶ θὰ κρίνωσι κατὰ τοῦτο δικαιότερον τὸν Μομφερράτον.

Τῆς ἑνώσεως τελεσθείσης καὶ τῶν νέων ἐκλογῶν πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὴν Συνέλευσιν πληρεξουσίων διαταχθεισῶν, ὅ τε Μομφερράτος καὶ ὁ Ζερβός, καίτοι ἀποποιηθέντες τὴν ὑποψηφιότητα, ὡς συναισθανόμενοι ὅτι οὐδὲν θὰ ἠδύναντο νὰ πράξωσιν ἐν μέσῳ τοῦ χάους ἐκείνου, ἐν Συνελεύσει, ἤτις ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας παρεγνώρισε τὴν ἐντολήν της,[1] καὶ ἐν ᾗ

συνῄνει εἰς τὴν διὰ τῶν μεταρρυθμίσεων ἐπιδιωκομένην ὑπ' αὐτῆς τοῦ νέου συμβολαίου συνομολόγησιν. Αὐτὸ τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ ἡ τότε· εἰς Ἑπτάνησον ἀποστολὴ τοῦ Γλάδστωνος, ὅστις οὐ μόνον δὲν δυσηρεστήθη ἐκ τῶν γενομένων πρὸς αὐτὸν *ἑνωτικῶν* διακηρύξεων ἀλλὰ καὶ προσεκάλεσε τὴν ἐπὶ τούτου πρότασιν τῆς ΙΑ' Βουλῆς, καθ' ἣς ὁ κεφαλληνιακὸς ριζοσπαστισμὸς ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῇ ὡς ῥιψάσης τὸ ἐθνικὸν ζήτημα δίκην ἐκθέτου εἰς τὰς τριόδους, καὶ ἀναθείσης τὴν λύσιν του εἰς αὐτὴν τῆς Ἀγγλίας τὴν ἄνασσαν, ἧς ἡ ἀπόφασις δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἦναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστή.

1. Ὁ θέλων νὰ πληροφορηθῇ ἐκτενέστερον περὶ τῶν κατὰ τὴν Βουλὴν ἐκείνην συμβάντων, καθὼς καὶ ἐν γένει περὶ τῶν μεταξὺ *ριζοσπαστῶν* καὶ *ἑνωτικῶν* διαφορῶν, ἃς ἀναγνώσῃ τὴν πρὸς τὸν Σ. Παπαγεωργίου δημοσιευθεῖσαν ἀπάντησίν μου ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ῥιζοσπάσται καὶ Βελτιώσεις».

1. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις ἀνελθοῦσα εἰς τὴν ἐξουσίαν προσεκάλεσε τὸν λαὸν διὰ προκηρύξεώς της ἵνα ἀποστείλῃ πληρεξουσίους *πρὸς ἐκλογὴν ἡγεμόνος*, σφετερισθεῖσα παρατόλμως κυριαρχικὸν δικαίωμα, ὅπερ εἰς μόνον τὸν λαὸν καὶ τὴν αὐτὸν ἀντιπροσωπεύουσαν Συνέλευσιν ἀνῆκεν. Ἄλλη Συνέλευσις, συναισθανομένη τὰ δικαιώματά της, θὰ παρέπεμπεν εἰς δίκην τοὺς τὸ τόλμημα ἐκεῖνο διαπράξαντας, διδάσκουσα αὐτοὺς οὕτως ὅτι οὐδενὶ ἐπιτρέπεται ν' ἀνυψοῦται ὑπὲρ τὸν λαόν, ὅστις ἐν τῇ κυριαρχίᾳ αὐτοῦ δύναται μόνος νὰ ἀποφασίζῃ περὶ τῆς ἰδίας τύχης. Ἀλλ' οὔτε ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, οὔτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐταράχθησαν ἐπὶ τῷ σφετερισμῷ τούτῳ τῶν δικαιωμάτων των. Τὸ γεγονὸς παρῆλθεν ἐνταῦθα ἀπαρατήρητον· καὶ μόνος ὁ Μομφερράτος ἐν τῷ «Ἀληθεῖ Ῥιζοσπάστῃ» ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τοῦ τοιούτου πραξικοπήματος. Συνέλευσις, ἀρξαμένη τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς διὰ τῆς τοιαύτης τῶν δικαιωμάτων της παραγνωρίσεως, οὐδὲν θαυμαστὸν ἂν περὶ τὰ τέλη αὐτῆς ἠνέχθη καὶ τὴν ὕβριν τοῦ διαγγέλματος.

1. Περίεργον! Ὅτε οἱ ὑπουργοὶ ὑπεστήριξαν ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τὸ διάγγελμα, εἶπον ὅτι ἂν μὴ ἐψηφίζετο τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς Αὐλῆς ὑποβληθὲν σχέδιον, ὁ βασιλεὺς Γεώργιος θὰ ἀπήρχετο τῆς Ἑλλάδος: *θὰ ἔπερνε τὸ καπέλλο του καὶ θὰ ἔφευγε*, κατὰ τὴν τότε καθιερωθεῖσαν φράσιν. Καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς *ἀπειλῆς* ταύτης τὰ εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἀφορῶντα ἄρθρα τοῦ Συντάγματος ἐψηφίσθησαν. Καὶ ὅμως, δὲν παρῆλθεν ἔτος, καὶ τὸ Συμβούλιον πανηγυρικῶς κατηγγήθη, ἀλλ' ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ στέμματος ἐξενεχθεῖσα ἀπειλὴ δὲν ἐπραγματώθη. Ἀλλαχοῦ ἴσως θὰ ἐτιμωροῦντο οἱ πρὸς τὴν Συνέλευσιν ἀσεβήσαντες καὶ τὸ στέμμα ἐκθέσαντες ὑπουργοί. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ ζῶντες ἐτιμήθησαν καὶ θανόντες ἐδοξάσθησαν!... Εἶτα δὲ θαυμάζομεν πῶς εἰς τοιαύτην περιῆλθον παραλυσίαν τὰ δημόσια!...

1. Ὅ,τι συνέτεινέ τοτε εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῶν ὑποψηφίων τοῦ *Δημοτικοῦ Καταστήματος* ἦτο κυρίως ἡ ἐκ μέρους τοῦ Ἡλία Ζερβοῦ ἀποδοχὴ τῆς προσενεχθείσης αὐτῷ θέσεως τοῦ τῆς Ἐπικρατείας Συμβούλου, διότι πολλοὶ τῶν φίλων του ἐνόμισαν ὅτι ἐπεβάλλετο αὐτοῖς ἵνα πολεμήσωσιν ὑποψηφιότητας, αἵτινες ἐν τῷ προγράμματί των εἶχον ἀναγράψει τὴν κατάλυσιν τοῦ σώ

μόνον πάθη ἄγρια συνεκρούοντο, ἐξελέγησαν διὰ μεγάλης πλειοψηφίας πληρεξούσιοι ὑπὸ τοῦ κεφαλληνιακοῦ λαοῦ.

Ἀμφότεροι ὑπέβαλον τὰς παραιτήσεις των. Τῆς Συνελεύσεως ὅμως μὴ παραδεχθείσης αὐτάς, ὁ Μομφερράτος—τοῦ Ζερβοῦ ἐπιμείναντος—ἐνόμισεν ὅτι εἶχε καθῆκον νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματί της γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν καὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα συμμετέσχε τῶν ἐργασιῶν της, ἀφοῦ πρῶτον ἅμα τῇ ἀφίξει του ἐδημοσίευσε πρόγραμμα, δι' οὗ καθίστα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν γνωστὴν τὴν πορείαν, ἣν ἔμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Συνελεύσεως, οὐδὲ κατὰ κεραίαν ἐξέκλινε, καταπολεμήσας καὶ καταψηφίσας πᾶν ὅ,τι ἀπῴδον πρὸς τὴν τοῦ λαοῦ κυριαρχίαν καὶ τὰ δημοκρατικὰ δόγματα προετείνετο. Ἡ ἐν τῇ Συνελεύσει διαγωγὴ του ὑπῆρξεν ἀνεξάρτητος πάσης κομματικῆς ἐπηρείας, ἀξιοπρεπὴς καὶ τολμηρά, οἵα ἐνέπρεπεν εἰς ἀληθῆ τοῦ λαοῦ ἀντιπρόσωπον, ἀποτελοῦσα παρήγορον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Λομβάρδου ἀγομένων καὶ φερομένων, ἱστορικῶν δὲ καταστάντων, ἑβδομήκοντα, οἵτινες τυφλοῖς ὄμμασιν ὑπερεψήφιζον πᾶσαν ἐκ τῆς Αὐλῆς ἀπορρέουσαν πρότασιν, πᾶν μέτρον, τεῖνον εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ κυριαρχικοῦ ἐκείνου σώματος καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν τοῦ λαοῦ ἐλευθεριῶν.

Ἡ τότε ἀντιπολίτευσις ἐξετίμησε δεόντως τὸν τοῦ Μομφερράτου χαρακτῆρα, οἱ δὲ ἀρχηγοί της Βούλγαρης καὶ Δεληγεώργης ἐθεώρουν τὴν σύμπραξίν του πολύτιμον.

Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος, ὁ Μομφερράτος οὐ μόνον ἠρνήθη νὰ προσυπογράψῃ αὐτό, ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθη κατά τε τῆς ἐν αὐτῷ ἀναγραφῆς ἄρθρου, ἀναιροῦντος τὴν τοῦ λαοῦ κυριαρχίαν, καὶ τοῦ ἐν ὀνόματι τοῦ στέμματος ἐπιβληθέντος θεσμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας[1].

Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, ἄλλο εἶδος ἐνεργείας ἐπεβάλλετο εἰς τὸν Μομφερράτον. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ πολιτεύματος. Ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους εἶχεν ἀποφανθῆ ἐπὶ τούτου, καὶ ὁ ἀρχαῖος ριζοσπάστης ἐνόει κάλλιστα ὅτι πᾶσα κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀπότομος ἐνέργεια ἤθελεν ὑποστῆ οἰκτρὸν ναυάγιον. Ὡς ἐκ τούτου, ἐσκέφθη ὅτι, πρὸς τὸ συμφέρον αὐτὸ τῶν ἀρχῶν του, εἶχε καθῆκον ἵνα ἐργασθῇ ὅπως διὰ νομοθετικῶν μέτρων παρασκευασθῇ τὸ ἔδαφος καὶ ἀρθῶσι τὰ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν αὐτοκυβέρνησιν τοῦ λαοῦ παρεμβαλλόμενα προσκόμματα, συγκεντρῶν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον μεταρρύθμισιν τῶν ὀργανικῶν νόμων, τὴν δικαιοτέραν τῆς φορολογίας διανομήν, τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν δικαστηρίων, τὴν στρατιωτικὴν διὰ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἀνατροφὴν τοῦ ἔθνους καὶ τὸν ἐν γένει πρὸς τὰς νεωτέρας θεωρίας συμφωνότερον τῆς ὅλης διοικητικῆς μηχανῆς καταρτισμόν.

Αἱ διὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν Συνέλευσιν βουλευτικὴν περίοδον ἐκλογαὶ παρέσχον αὐτῷ καταλληλοτάτην εὐκαιρίαν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τοιούτου προγράμματος. Ὅθεν τὸ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ Μομφερράτου πορείαν συμμεριζόμενον «Δημοτικὸν Κατάστημα», ἀπεφάσισε, συνεχίζον τοῦ ριζοσπαστισμοῦ τὰς παραδόσεις, νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ λαοῦ πλήρη κατάλογον ὑποψηφίων καὶ νὰ ἐκδώσῃ αὖθις τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἐφημερίδα, τὸν *Χωρικὸν* πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τοῦ νέου προγράμματος. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια δὲν ἔσχε τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα, ἀποτυχόντων πάντων τῶν ὑποψηφίων τοῦ Δημοτικοῦ Καταστήματος. Ἡ ἀποτυχία ἐκείνη ἦτο τὸ προανάκρουσμα τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ μόνου ἐν Ἑλλάδι πολιτικοῦ συλλόγου, ὅστις καὶ πρόγραμμα πλῆρες καὶ ὡρισμένον εἶχε, καὶ θέλησιν ἵνα πᾶσαν πρὸς πραγμάτωσίν του προσπάθειαν καταβάλῃ.

Ἡ ἐκλογικὴ ἀποτυχία τοῦ Μομφερράτου καὶ τῶν ὁπαδῶν του ἦτο, ἄλλως τε, ἡ φυσικὴ τῆς νέας καταστάσεως συνέπεια. Ἡ εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τῆς νήσου διαίρεσις εἶχε διασπάσει τὸ ριζοσπαστικὸν κόμμα, οὗτινος μέγα μέρος ἄνῆκε πλέον εἰς τὰς ἄλλας δύο ἐπαρχίας, τῆς ἐλάσσονος μερίδος ἀπομεινάσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κραναίας, ἔνθα ὁ Μομφερράτος ἐπολιτεύετο. Νέαι δὲ σχέσεις ἀναπτυχθεῖσαι ἐγέννησαν νέα συμφέροντα, εἰς ἃ τὸ γενικὸν ἐθουσιάσθη[1]. Ἄλλως τε, καὶ ἅμα τῇ ἑνώσει, ἡ

1. Αἱ τρεῖς ἐπαρχίαι τῆς νήσου διαίρεσις εἶχε διασπάσει τὸ ριζοσπαστικὸν κόμμα, οὗτινος μέγα μέρος ἄνῆκε πλέον εἰς τὰς ἄλλας δύο ἐπαρχίας, τῆς ἐλάσσονος μερίδος ἀπομεινάσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κραναίας, ἔνθα ὁ Μομφερράτος ἐπολιτεύετο. Νέαι δὲ σχέσεις ἀναπτυχθεῖσαι ἐγέννησαν νέα συμφέροντα, εἰς ἃ τὸ γενικὸν ἐθουσιάσθη[1]. Ἄλλως τε, καὶ ἅμα τῇ ἑνώσει, ἡ

ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐγκολπωθεῖσα τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος καὶ πολεμήσασα πᾶν ὅ,τι ἀγνὸν καὶ φιλόπατρι ἐκεῖ ὑπῆρχεν, ἐδίδαξε τὸν ἰόνιον λαὸν ὅτι ὁ πρώτιστος μοχλὸς τοῦ διέποντος τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα συστήματος εἶναι τὸ *ἀτομικὸν συμφέρον*, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου πᾶν ἄλλο δέον νὰ τίθηται ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ.

Οὕτω δὲ αἱ ἱεραὶ τοῦ ριζοσπαστισμοῦ παραδόσεις ᾠχοντο ἀνεπιστρεπτεί. Ὁ μαθητής, δέον νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὑπερέβη τὸν διδάσκαλον. Ὁ ἑπτανήσιος νῦν, μορφωθεὶς ἐν τῇ ὁλεθρίᾳ τῆς συμφροντολογικῆς πολιτικῆς σχολῇ, δὲν θεωρεῖ πλέον τὴν ψῆφον αὐτοῦ ὡς ὅπλον, ὅπερ ἐδόθη αὐτῷ ὅπως φρουρῇ τὰ γενικὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα, ἀλλ' ὡς μέσον, δι' οὗ δύναται νὰ ἐξοικονομῇ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας.

Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ἅμα τῇ καταμετρήσει τῶν ψήφων καὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ ἀπροσδοκήτου ἀποτελέσματος, ὁ λαὸς τῆς ἐπαρχίας Κραναίας παντοιοτρόπως ἐξεδήλωσε τὴν μετάνοιάν του καὶ τὴν λύπην του ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ Μομφερράτου· ἀλλὰ τοῦ Μομφερράτου, ὡς ἀτόμου, ὅπερ ἔμαθε νὰ σέβηται καὶ νὰ ἀγαπᾷ, οὐχὶ δὲ ὡς ἐκπροσωποῦντος ὡρισμένον πολιτικὸν σύστημα. Ἡ λατρεία τῆς ἰδέας εἶχεν ὑποστῆ *καὶ παρὰ τῷ λαῷ ἐκείνῳ* καίριον τραῦμα, ἐξ οὗ δὲν ἀνέλαβε πλέον. Τὸν εὐγενῆ ἐνθουσιασμὸν ἀντικατέστησε καὶ ἐκεῖ ἡ μικροπονηρία, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς αἱ τῶν ἀτομικῶν ὠφελειῶν ὑποσχέσεις. Ἔκτοτε χρονολογεῖται καὶ ἐκεῖ ἡ κατάπτωσις τοῦ φρονήματος καὶ ἡ πλήρης πρὸς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀφομοίωσις.

Ἡ Ἑλλάς, ἀντὶ ἐλευθερίας, μετέδωκεν εἰς τὴν ἐνθουσιωδῶς εἰς τὰς ἀγκάλας της ῥιφθεῖσαν Ἑπτάνησον τὸ μόλυσμα τῆς πολιτικῆς φαυλότητος, ἥτις ἔφερε τὸ δυστυχὲς τοῦτο ἔθνος εἰς τὴν παροῦσαν ἀποσύνθεσιν καὶ παρήγαγε τόσους ἀσυνειδήτους ἐκμεταλλευτάς, ὅσους τὰ σεσηπότα πτώματα σκώληκας.

Ἡ ἐκλογικὴ ἐκείνη ἀποτυχία ἔπεισε τὸν Μομφερράτον ὅτι ἦτο ἀνάγκη νέων ἀγώνων, νέας μορφωτικῆς ἐργασίας, ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὸ 1866 ἐξέδωκε νέαν ἐφημερίδα, τὴν *Ἀναμόρφωσιν*, ἧς ὅμως μετὰ ἓν ἔτος ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν ἔκδοσιν, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσων.

Τῷ 1868, ἐξελέγη μετὰ τοῦ ἀρχαίου συναγωνιστοῦ του Δ. Δαυῆ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπαρχίας· ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἦτο ὅλως ἀτομική, δὲν ἦτο πλέον ἐπιτυχία ἀρχῶν. Ὁ αὐτὸς λαὸς ὁ ἐκλέξας τὸν Μομφερράτον καὶ τὸν Δαυῆν, ἐξελέξατο κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκλογήν, *ὡς πρῶτον* ἀντιπρόσωπόν του καὶ τὸν Δημήτριον Καρούσον, τὸν ἀπηνέστατον τοῦ ριζοσπαστισμοῦ διώκτην, τὸ κυριώτατον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὄργανον τῆς ἀγγλικῆς προστασίας, τὸν τὰς προγραφὰς τοῦ 1851 ἐνεργήσαντα! . .

Μετὰ τὴν τοιαύτην τῆς ἐκλογῆς ἔκβασιν, ὁ Μομφερράτος ἀπηλπίσθη. Θὰ παρητεῖτο δὲ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, ἂν μὴ ἐφρόνει ὅτι εἶχε καθῆκον νὰ κάμῃ μίαν ἔτι ἀπόπειραν. Ἀλλ' ἡ ἐνταῦθα διαμονή του ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος δὲν εἶναι κατάλληλον πρὸς καλλιέργειαν πολιτικῶν ἰδεῶν. Ἔκτοτε ἀπέστη πάσης ἐνεργοῦ πολιτικῆς. Ἔκτοτε καὶ τὸ δημοκρατικὸν τῆς Κεφαλληνίας κόμμα ἔπαυσε δίδον σημεῖα ζωῆς. Καὶ ἐμμένουσι μὲν οἱ ἐπιζῶντες τῶν ἀρχαίων ριζοσπαστῶν σταθεροὶ ἔτι καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὰς ἀρχάς των, ἀλλ' ἐκλιπούσης τῆς πεποιθήσεως εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἐνεργείας, ἀφίστανται πάσης ἐργασίας. Ἄλλως τε καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν ἀραιοῦνται ὁσημέραι. Νεώτερα δὲ στοιχεῖα ἐλάχιστα προσετέθησαν ὅπως δώσωσι νέαν ζωὴν εἰς τὸ μαρανθὲν ἐκεῖνο κόμμα, πρὸς γαλβανισμὸν τοῦ ὁποίου ἀπόπειρά τις ἐγένετο τῷ 1875 διὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς *Ἐξεγέρσεως*, ἧς ὅμως τὴν παῦσιν μετ' οὐ πολὺ ἐπήνεγκον ζητήματα δευτερεύοντα καὶ ὅλως ἄσχετα πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχάς, ἅτινα ἀναφυέντα ἀπροσδοκήτως συνεπήγαγον καὶ τὴν μετ' οὐ πολὺ διάλυσιν τοῦ τότε ἱδρυθέντος Δημοκρατικοῦ Συλλόγου...

Ὁ Μομφερράτος εἶναι ἴσως ὁ μόνος ἐν Ἑλλάδι, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἐνσάρκωσις τῆς δημοκρατικῆς ἰδέας· ὁ μόνος, ὅστις καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ βίου του ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν σημαίαν, ἣν εἶχεν ἀναπετάσει. «Αἱ ἀρχαὶ πρὸ πάντων», ἰδοὺ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, ὅπερ βεβαίως δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρῆται ὡς καθαρὰ φρενοτροπία ἐν χώρᾳ, ἔνθα ἡ *ἐπιτυχία* ἐκθειάζεται καὶ θεοποιεῖται, οὐδόλως δὲ ἐξετάζονται τὰ μέσα· νεν ἀπεναντίας εἰς τὴν ματαίωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Αὐτὸ τοῦτο κάλλιστα ἐγνώριζον καὶ οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ὠπισθοδρόμησαν ἀπέναντι τῆς συκοφαντίας καὶ τῶν ἐγκληματικῶν διαδόσεων, δι' ὧν κατώρθωσαν νὰ ἐπιφέρωσι τὴν σύγχυσιν μεταξὺ τῶν ἐκλογέων καὶ νὰ ἐκθέσωσι τὴν πατρίδα των,—καὶ λέγω νὰ ἐκθέσωσι, διότι πιστεύω ὅτι ἡ ἐν τῇ πρώτῃ μετὰ τὴν ἕνωσιν βουλευτικῇ ἐκλογῇ ἀποτυχία τοῦ Μομφερράτου καὶ ἐπιτυχία κεκηρυγμένων τῆς Προστασίας ὀργάνων, ἂν προσέβαλε τὴν τόσῳ σκανδαλωδῶς ὑποστηριξάσαν ταῦτα τότε ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, δὲν προσέβαλε ὀλιγώτερον καὶ τὸν ἐξαπατηθέντα λαὸν τῆς Κραναίας, ὅστις ὅμως ἀρκούντως ἐτιμωρήθη διὰ τὴν ἀποπλάνησίν του ἐκείνην, ἀπὸ πρωταγωνιστοῦ ἐν εὐγενεῖ ἀγῶνι, ἔρμαιον γενόμενος πολλάκις ἀσυνειδήτου πολιτικῆς κερδοσκοπίας.

ματος ἐκείνου, οὐ μόνον ὡς ἀσκόπου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποτελοῦντος αὐτόχρημα ὕβριν κατὰ τοῦ ἔθνους, ἕνεκα τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐθεσπίσθη.— Τοῦτο εἶχε προκαλέσει ῥῆγμα ἐν αὐτῷ τῷ ριζοσπαστικῷ τῆς ἐπαρχίας Κραναίας κόμματι, δι' οὗ ἐπέτυχον νὰ διέλθωσιν οἱ ἐναντίοι, κατορθώσαντες νὰ πείσωσι τοὺς ἁπλοϊκοὺς χωρικοὺς ὅτι, ἂν ἐξελέγετο ὁ Μομφερράτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, θὰ ἔφευγεν ὁ βασιλεύς, οὗτινος μάλιστα καὶ τὴν γύψινον προτομὴν περιέφερον εἰς τὰ χωρία, ἐπιτρεπούσης τῆς τότε Κυβερνήσεως τὴν τοιαύτην ἀνοίκειον τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος χρῆσιν. Καὶ βεβαίως οὔτε ὁ Μομφερράτος, οὔτε οἱ σὺν αὐτῷ προταθέντες ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Καταστήματος, ἦσαν φίλοι τοῦ τῆς βασιλείας, ἔστω καὶ συνταγματικῆς, θεσμοῦ, οὐδ' ἐπροτείνοντο ὅπως πρὸς ἐνίσχυσίν της ἐργασθῶσιν. Ἐκλεγόμενοι ὅμως μέλη νομοθετικοῦ σώματος, δὲν ἠγνόουν ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἔδει νὰ περιορίζηται ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ χάρτου διαγραφομένων ὁρίων, καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη ἔννομος ἐνέργεια θὰ συνέτει-

θίστων αὐτὸν ἀγαπητὸν μέχρι λατρείας παρὰ τοῖς πολιτικοῖς φίλοις του, οὓς καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἠγάπα. Διεκρίθη ἰδίως ὡς δημοσιογράφος. Εἶχε τὸ ὕφος ζηρὸν μὲν καὶ ἐστερημένον ῥητορικῶν ἀνθέων, ἀλλ' ὅμως εὔληπτον, πολλάκις — μάλιστα κατὰ τὴν πρώτην περίοδον—δριμύ, οὐδέποτε δὲ ταπεινόν. Ἠρέσκετο ἰδίως εἰς τὰ γενικὰ ζητήματα, ἅτινα καθίστα δημοτικώτατα. Ἀπέφευγε δὲ τὰς λεπτομερεῖς ἀναλύσεις, εἰς ἃς κυρίως ἐπεύγχανεν ὁ Ζερβός. Ἡ λογικὴ αὐτοῦ ἦτο πυκνή, συνεσφιγμένη, εἰς τὰς γενικὰς πάντοτε ἀνατρέχουσα ἀρχὰς καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξάγουσα τὰ συμπεράσματα, ταξινομοῦσα δὲ μετ' ἀκριβείας τὰ καθ' ἕκαστα. Ἐπεδίωκε δὲ μετὰ ζέσεως τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ὧν ὑπῆρξεν ὁ θερμότερος ἐν Ἑλλάδι ἀπόστολος.

Νυμφευθεὶς ἐν Ἐρικούσῃ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐξορίαν, ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ γάμου τούτου δύο τέκνα, ἄρρεν καὶ θῆλυ. . . . Ἐν τοῖς κόλποις δὲ τῆς οἰκογενείας του διάγει ἤδη τὸν βίον ἀφανῆ ὁ ἀντιμετωπίσας ἄλλοτε τὴν κραταιοτέραν τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων καὶ ἐξαναγκάσας αὐτὴν νὰ ὑποχωρήσῃ ἡττημένη.

Οἱ πλεῖστοι ἴσως νῦν ἐν Ἑλλάδι ἀγνοοῦσι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μομφερράτου, καὶ ὅμως οὐτος ἀπὸ τῆς νεότητος αὐτοῦ εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἠγωνίσθη ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος καὶ ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἐπὶ δεκατετραετίαν, ὁ κεφαλληνιακὸς λαὸς ἐλάτρευσε μέχρι φανατισμοῦ τοὺς ριζοσπάστας . . . Καὶ τώρα ; . . .

Ἄλλοι καιροί, ἄλλα ἤθη ! . . .

Π. Πανας.

Ο ΠΑΛΑΙΜΩΝ

Πόσο γλυκὰ χύνει τὴν κόκκινη λάμψι της ἡ αὐγοῦλα ἀνάμεσα ἀπὸ ταῖς λεφτοκαρυδιαῖς καὶ ταῖς ἄγριαις ῥοδαριαῖς πού ἁπλόνονται 'μπρὸς εἰς τὸ παραθύρι μου. Μὲ τί χαρὰ κηλαϊδάει τὸ χηλιδόνι 'πάνω 'ς τὰ δοκάρια τῆς σκεπαστῆς μου, καὶ τὸ μικρὸ κορυδίλι ψηλὰ 'ς τὸν ἀέρα. Παντοῦ ζωή . . . . καὶ τὰ βλασταρια ὅλα μὲ τὴ δροσιὰ 'ξανανειώσαν κ' ἐγώ, κ' ἐγὼ μοῦ φαίνεται πῶς ἔχω ξανανειώσει. Τὸ πιστὸ δεκανίκι, ποὺ τὰ γεράματά μου βαστάει, θὰ μ' ὁδηγήσῃ 'μπρὸς εἰς τὸ κατῶφλι τοῦ καλυβιοῦ μου. . . . 'κεῖ θὰ καθίσω ἀγναντία 'ς τὸν ἥλιο ποὺ βγαίνει καὶ θὰ χαίρωμαι θωρῶντας τὰ πράσινα λιβάδια. Ὦ ! τί ὁμορφιαὶς βλέπω ὁλόγυρά μου ! Ἄλλη φωνὴ ἀπ' τὴ φωνὴ τῆς χαρᾶς δὲν ἀκούεται. Τὰ πουλιὰ εἰς τὸν ἀέρα καὶ 'ς τοὺς κάμπους οἱ βοσκοὶ τραγούδοῦν τὴ χαρὰ ποὺ τοὺς μαγεύει· καὶ 'ς ταῖς πράσιναις ῥάχαις καὶ 'ς ταῖς γελούμεναις λαγκαδιαῖς ποὺ ῥυάκια καθάρια ποτίζουν πμέ..ε γλυκὰ φωνάζοντας τὰ κοπάδια δείχνουν τὴ χαρά τους.

Καὶ ὡς πότε ἀκόμα 'σπλαχνικοὶ θεοί, ὡς πότε θὰ ἀπολαβαίνω ἐγὼ ταῖς χάραις σας ; Ἐνενῆντα φοραὶς ἔχω ἰδῆ ταῖς ἐπιχαὶς ν' ἀλλάζουν, καὶ ὅταν ξαναφέρνω 'ς τὸ νοῦ μου τὰ περασμένα ἀπὸ τόρα ἕως τὴν ἡμέρα ποὺ ἐγεννήθηκα—θωριὰ ἀπέραντη καὶ γλυκειά, ποὺ τὸ λογικό μου δὲν εἰμπορεῖ νὰ ξανοίξῃ τὸ τέλος της, ποὺ χάνεται εἰς τὸν καθαρὸν αἰθέρα—ὦ ! πῶς χτυπάει τότες ἡ καρδιά μου. Ἡ ἔκστασι ποὺ γλῶσσα δὲν διηγᾶται, καὶ τὰ δάκρυα ποὺ ἀπὸ τὴ χαρά μου χύνω, εἶνε μικρὴ εὐχαρίστησι ποὺ σᾶς προσφέρω, θεοί μου ! Χυθῆτε, τρυφερὰ δάκρυα, χυθῆτε 'στὰ μάγουλά μου.

Ὅταν ἐνθυμοῦμαι τὰ περασμένα, ἡ ζωή μου μία παντοτεινὴ ἀνοιξι μοῦ δείχνεται, καὶ ἡ θλιβεραὶς στιγμαὶς ποὺ ἐθόλωσαν κάποτες τὸ ῥεῦμά της μοιάζουν μὲ ταῖς διαβατικαῖς ἀνεμοζάλαις ποὺ δροσίζουν τοὺς κάμπους καὶ δίνουν ζωὴ εἰς τ' ἄνθια. Ποτὲς ἀρρώστια κακὴ δὲν ἔπεσε 'ς τὸ κοπάδι μας, ποτὲ δὲν ἐξεράθηκαν τὰ δενδρικά μας, καὶ ποτὲ μακρυνὴ δυστυχὲς δὲν πλάκωσε σὲ τούτη τὴν κατοικία. Μὲ πόση χαρὰ ἐλόγιαζα τὰ χρόνια ποὺ μέλλουν, ὅταν τὰ μικρά μου χαρούμενα μοῦ ἐπαίζαν 'ς τὴν ἀγκαλιά, ἢ ὅταν τὸ χέρι μου ὡδηγοῦσε τὸ τρεμάμενο πάτημα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ποὺ ἐφαφάλιζε. Δάκρυα ἀπὸ χαρὰ ἔχυνα ὅταν ἐσυλλογίζομουν τὰ χρόνια ποὺ μέλλουν βλέποντας νὰ ἀνασταίνωνται αὐτὰ τὰ νέα βλαστάρια· θὰ τὰ φυλάξω, ἔλεγα, ἀπὸ κάθε κακό, μὲ προσοχὴ θὰ τὰ κουναρήσω, καὶ οἱ θεοὶ θὰ εὐλογήσουν τοὺς κόπους μου· θ' ἀξήσουν μὲ λαμπροὺς καρπούς, δενδρικὰ περήφανα θὰ γίνουν, καὶ 'ς τὸν ἀγαπημένο τους ἴσκιο γλυκειὰ ἀνάπαυσι θὰ βροῦν τὰ γηρατεῖά μου. Αὐτὰ ἔλεγα σφίγγοντάς τα εἰς τὴν ἀγκαλιά μου, καὶ τόρα ποὺ μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν ἐμεγάλωσαν ἀναύπαυσι καὶ εἰρήνη μοῦ χαρίζει ὁ ἴσκιος τους. Παρόμοια εἶδα ν' ἀξήσουν αὐταῖς ἡ μηλιαίς, ἡ ἀπιδιαίς καὶ ἡ μεγάλαις καρυδιαίς, ποὺ 'ς τὰ νειάτα μου τριγύρω 'ς τὴν κατοικία μου ἐφύτεψα καὶ τόρα ἁπλώνοντας τοὺς χονδροὺς κλώνους τους ἰσκιόνοῦν μιὰ χαρὰ τὸ φτωχικό μου καλύβι.

Ἡ μεγαλείτερη θλῖψί μου ἐσταθῆ, ὦ Μύρτω, ὅταν πάνω εἰς τὸ στῆθός μου ποὺ ἀγκομαχοῦσε ἐνῷ σ' ἔσφιγγα εἰς τὴν ἀγκαλιά μου ἐξεψύχησες. Δώδεκα φοραὶς ἡ Ἄνοιξι ἐστόλισε μὲ ἄνθη τὸν τάφο σου· ἀλλὰ τέλος σιμόνει ἡ μέρα, εὐτυχισμένη ἡμέρα ! ποὺ θ' ἀναπαύσω τὰ κόκκαλά μου εἰς τὰ δικά σου σιμά· ἴσως τὴ φέρνει ἡ νύχτα ποὺ σιμόνει. Ὦ μὲ πόση χαρὰ κυττάω τὰ γένεια μου, κάτασπρα ὡς τὸ χιόνι, νὰ μοῦ κυματίζουν 'ς τὸ στῆθος. Καὶ σύ, μικρὲ Ζέφυρε, ποὺ φτερουγίζεις ὁλόγυρά μου παιγνίδισε, ναί, μὲ τὴν ὁλόλευκη γενειάδα, ποὺ μοῦ πέφτει 'ς τὸ στῆθος, (για)τὶ τὸ ἀξίζει καὶ αὐτὴ ὅπως τὰ χρυσᾶ μαλλιὰ χαριτωμένου νέου καὶ ἡ μαύραις πλεξίδαις 'ς τὸν ἄσπρο λαιμὸ ὄμορφης κορασιᾶς. Ὦ ! ἡ σημερνὴ ἡμέρα θὰ ἦνε γιὰ μένα μέρα χαρᾶς. Θὰ συναξω ὁλόγυρά μου τὰ παιδιά, ὡς καὶ τὸ μικρό μου ἀγγόνι ποὺ τόρα μόλις ἀρχίζει νὰ μιλῇ, καὶ θὰ προσφέρω μία θυσία εἰς τοὺς θεούς. Ἐδὼ 'ς τὸ ἔμπα τοῦ καλυβιοῦ μου θὰ στήσω τὸ ἅγιο τραπέζι, μὲ ἄνθη θὰ στεφανώσω τὸ καραφλό μου κεφάλι, καὶ μὲ τ' ἀχαμνὸ χέρι κρούοντας τὴν κιθάρα, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά μου τριγύρω εἰς αὐτό, θὰ ψάλλωμε τὴ δοξολογία. Θὰ στολίσω ἔπειτα μὲ ἄνθη τὸ τραπέζι μου, καὶ γλυκὰ συνομιλῶντας θὰ τρώγωμε τὸ *θῦμα*.

Αὐτὰ λέγοντας ὁ Παλαίμων ἐσηκώθη μὲ πόδι τρεμάμενο, ἀκουμβῶντας εἰς τὸ δεκανίκι του· καὶ κράζοντας ὅλα τὰ παιδιά του ἀναγάλιασε δοξολογῶντας τοὺς θεούς.

(Κατὰ τὸν *Gessner*.)

Κερκυραῖος.

ΟΙ ΑΛΛΗΛΟΦΑΓΩΘΕΝΤΕΣ

ΕΝ ΤΩ ΒΟΡΕΙΩ ΠΟΛΩ

—

Δ'.

Συνέχεια · ἴδε σελ. 303

Οὐδεμία θρεπτικὴ οὐσία ἐκτιμᾶται τόσον ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις, ὅσον ἡ καλουμένη Pemmican, ἐκ κρέατος καὶ λίπους, ἣν οἱ ἐξερευνηταὶ παρέλαβον παρὰ τῶν θηρευτῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, οὗτοι δὲ πάλιν παρὰ τῶν Ἰνδῶν τοῦ Καναδᾶ. Ἡ παρασκευὴ αὐτῆς εἶνε ἁπλουστάτη, μεγάλως δ' ἐκτιμᾶται ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἀντικατέστησεν αὕτη τὸ pot-au-feu τῶν Γάλλων.

Συνίσταται δὲ τοῦτο ἐκ βοείου κρέατος, ἡμιβεβρασμένου, ὡς συνήθως κάμνουσιν αὐτὸ αἱ παρισινοὶ οἰκονόμοι con amore, ἀλλὰ βεβαπτισμένου ἐπί τινα λεπτὰ ἐντὸς ζέοντος ὕδατος, ὅπερ μεταδίδει αὐτῷ ὅλας τὰς ἰδιότητας τοῦ ἑψημένου, πᾶς τις δὲ μὴ γνωρίζων αὐτὸ προηγουμένως, θὰ τὸ ἐξελαμβάνεν ὡς ψητὸν κρέας. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς παρασκευῆς τοῦ κρέατος πλεονεκτεῖ τῆς τῶν Γάλλων, καθόσον διατηρεῖ ἐν τῷ κρέατος, ὅλα τὰ μόρια, τὰ παράγοντα τὸν ζωμόν.

—

Πελώριοι πάγοι ἐξηκολούθουν ἐπιπλέοντες, φράττοντες ὄχι μόνον τὴν μακρὰν ἅλυσον τῶν στενῶν προς τὸν πόλον, ἀλλὰ καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Μπάφιν. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ, χωρὶς νὰ ἐκληφθῇ συκοφαντῶν τὰ κύματα, ὅτι βαρύνονται νὰ μένωσι πάντοτε ἐν ῥευστῇ καταστάσει καὶ ὅτι ἀφορμὴν ζητοῦσιν ὅπως παγῶσι. Πολλάκις κῦμα ἀρχόμενον τῆς κινήσεώς του ἐν καταστάσει ὕδατος μεταμορφοῦται εἰς χιόνα ὅταν τελειόνῃ αὐτήν !

Ἤμεθα ἱκανοὶ τὸ πᾶν νὰ δώσωμεν, ἀφοῦ παρελάβομεν τὸ πολύτιμον κρέας, διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἐκ τῆς παρὰ τὴν θέλησίν της φιλοξένου ταύτης ἀκτῆς. Εἴχομεν κατορθώσει ν' ἀποφύγωμεν φοβερὸν πλωτὸν παγῶνα, ὅστις διηυθύνετο πρὸς νότον. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην ἡ θέσις μας ἦτο ἥκιστα ἀσφαλής, διότι ὁ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς πάγος, ὁ σχηματισθεὶς περὶ ἡμῶν,

μᾶς συνεκράτει ἐκεῖ. Ἤμεθα ἐκεῖ καρφωμένοι, ἐμπηγμένοι οὕτως εἰπεῖν.

Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἦτο εὐχάριστον νὰ μὴ συμπλέωμεν φύρδην μίγδην μετὰ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων πλωτῶν ὀρέων, ὧν αἱ ὀξεῖαι γωνίαι καὶ αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ μᾶς ἐνέπνεον τρόμον, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου κατηρώμεθα τὴν τύχην μας, διότι κατεδικάσθημεν εἰς τὴν ἀκινησίαν, ἕνεκα τῶν πάγων τούτων ἀφ' ὧν δὲν ἠδυνάμεθα ν' ἀπαλλαγῶμεν.

Εὐτυχῶς ἡ παλίρροια ἔπραξεν, ὅτι ἡ *Λαΐδυ Γκρῆλυ* ἠδυνάτει νὰ πράξῃ. Τὰ ὕδατα ἀποσυρόμενα παρέσυραν τοὺς πάγους, οἵτινες κάτωθεν δὲν ἐκρατοῦντο διόλου, μετέβαλον δ' αὐτοὺς εἰς πληθὺν μικρῶν τεμαχίων.

Ὅταν ἐπανήρξατο ἡ ἀνάβασις τῶν ὑδάτων, ὅλα τὰ τεμάχια ἐκεῖνα ἐπέπλεον ἀτάκτως, παράγοντα δίκην πριόνων κρότον, ὅστις μ' ἔκαμνε ν' ἀνατριχιάζω.

Ἡ καταχθονία αὕτη μουσική, ἐδείκνυε διὰ τοῦ μᾶλλον ἐκφραστικοῦ τρόπου, ὅτι δὲν ἔπρεπε παίζων τις νὰ πλέῃ ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ συλληφθῇ διὰ παντός.

Τὸ φαινόμενον τῆς ἐκ νέου πήξεως, ὅπερ ὁ σὶρ Τύνδαλ, τοσοῦτον προσεπάθησε νὰ παρατηρήσῃ ἐπὶ τῶν Ἄλπεων, δυστυχῶς ἐτελεῖτο πέριξ ἡμῶν ἐπὶ μεγάλης κλίμακος καὶ μετ' ἀπελπιστικῆς εὐκολίας. Τὰ τεμάχια τῶν πάγων, καὶ πρὸ πάντων ὅταν προσφάτως εἶνε τεθραυσμένα, ἔχουσι τρομερὰν τάσιν πρὸς συγκόλλησιν.

Ἐὰν δὲν ἀπωθοῦμεν αὐτά, τάχιστα θ'ἀπεκλειόμεθα τόσον στερεῶς, ὅσον καὶ πρὶν ἠμιανοιχθῇ ἡ πρὸς νότον θύρα τῆς θαλάσσης. Ἂν ἤθελε πνεύσει μάλιστα βόρειος ἄνεμος, τότε τὸ πᾶν θ' ἀπώλλυτο· ἔστω καὶ εἰς 79° βορείου πλάτους.

Ἀφοῦ ἐθερμάνθησαν καλῶς αἱ μηχαναὶ τῆς *ΛαΐδυΓκρῆλυ* καὶ ἐρρυμούλκησεν αὕτη ἐφ' ἱκανὸν καὶ ὅσον ἠδύνατο γοργότερον τὰ ἕτερα δύο πορθμεῖά μας κατωρθώσαμεν νὰ παρακάμψωμεν τὸ ἀκρωτήριον Βὰκ καὶ ἐν τῷ ὅρμῳ Κὰρλ Ρίττερ νὰ ἐπισιτισθῶμεν τρίτην ἤδη φορὰν. Αὐτόθι εὑρίσκοντο διακόσιαι μερίδες τροφῆς καταλειφθεῖσαι τῷ 1881 ὑπὸ τοῦ *Πρωτέως* οὐδόλως ὑποπτεύοντος τότε ὅτι εἰργάζετο δι' ἡμᾶς αὐτούς. Ἀκόπως ἐφθάσαμεν καὶ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κόλλινσον, ὅπου εἶχον ἀφεθῇ τρόφιμα τῷ 1875 ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Νάρες. Πάντες ἐγινώσκομεν ἐντελῶς τὴν ἱστορίαν τῆς κρύπτης ταύτης, περιφήμου εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐξερευνητῶν τοῦ Πόλου καὶ λεπτομερῶς περιγραφομένης ἐν τῇ ἀφηγήσει τῆς ἐκδρομῆς τοῦ *Ἀλέρτου* καὶ τῆς *Ἀνακαλύψεως*.

Εὕρομεν δὲ πράγματι αὐτόθι καὶ μετὰ χαρᾶς παρελάβομεν τὰς προηγγελμένας 240 μερίδας ζωοτροφιῶν· ἀλλ' ἀπεγοητεύθημεν σφόδρα, ὅταν παρετηρήσαμεν ὅτι ὁ καφφὲς καὶ τὸ τέϊον ἦσαν βεβλαμμένα, ὁ ἄρτος εὐρωτιῶν, ἡ δὲ ζάκχαρις ἐντελῶς ἀναλελυμένη.

Τὴν βλάβην ταύτην προυξένησε πιθανῶς τὸ θερμὸν σχετικῶς θέρος τοῦ 1881, ὅπερ καὶ εἰς ἡμᾶς εἶχεν ἐπιτρέψει τοσοῦτον εὐχερῶς νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ ὅρμου *Λαΐδυ Φράγκλιν* καὶ χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἠδυνήθημεν τοσοῦτον ἀναπαυτικῶς νὰ ἐγκαταστῶμεν ἐν τῷ ἀληθεῖ χειμερινῷ ἀνακτόρῳ, ὅπερ εἴχομεν νῦν καταλίπει. Οἱ πάγοι τόσον ταχέως εἶχον τακῆ ὥστε ἐπηκολούθησεν ἀληθὴς πλημμυρα, ἧς διεβλέπομεν τὰ θλιβερὰ ἴχνη.

Ἀλλ' ἡ ἀπογοήτευσις αὕτη ἦτο μηδαμινή, ἀπέναντι τῶν δεινῶν, ἅτινα μᾶς ἀνέμενον· εὐθὺς μετὰ ταῦτα. Εὑρέθημεν αἴφνης περιεσφιγμένοι ὑπὸ πάγων μακρὰν τῆς ἀκτῆς καὶ εἰς μέρος, ὅπου οὐδεμίαν ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐλπίδα νὰ ἐλευθερωθῶμεν ὑπὸ τῆς παλιρροίας. Εὑρισκόμεθα πράγματι ἐν τῷ κέντρῳ ὑπερμεγέθους τριγώνου, τοῦ ὁποίου καὶ τὰς τρεῖς κορυφὰς ἀποτελουμένας ὑπὸ τριῶν ἀκρωτηρίων διεκρίνομεν ἀμυδρῶς εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Ε'.

Αἱ τοῦ βορρᾶ τρικυμίαι ἐπαναφέρουσι τοὺς πάγους τοῦ βορείου Ὠκεανοῦ ἐν τοσαύτῃ ἀφθονίᾳ, ὥστε ὁ πορθμὸς τοῦ Ῥόμπεσον δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ αὐτούς. Οἱ πάγοι δὲ οἵτινες δὲν δύνανται νὰ διαβῶσι τὸ στενὸν τοῦτο ἐπαναρρέουσιν εἰς τὸν ὅρμον Λαΐδυ Φράγκλιν ἐντελῶς οὕτω πληρουμένων ἐξ αὐτῶν. Εἰσχωρήσαντες ἅπαξ εἰς τὰς εὐρείας ταύτας δεξαμενὰς περιμένουσιν, ὅπως τὸ φυσικὸν ῥεῦμα τῆς πολικῆς θαλάσσης ἀποσπάσῃ καὶ παρασύρῃ αὐτοὺς τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Τοιουτοτρόπως καθ' ἅπαν τὸ θέρος προσλαύνουσιν ὁλονὲν πλωτὰ ὄρη πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Μπάφιν.

Τὸ κακὸν ὅμως δὲν θὰ ἦτο μέγα, διότι ὁ πορθμὸς τοῦ Κένεδετ ἔχει μέγιστον πλάτος, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον ἐνταῦθα τρεῖς νῆσοι κείμεναι ὄπισθεν ἀλλήλων, αἵτινες ὀνομάζονται Χαΐς, Φράγκλιν καὶ Κροζιὲ καὶ αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς κέντρον ἀντισάσεως καὶ ὡς ἔρεισμα τῶν πλανοδίων τούτων πάγων.

Ἐὰν δὲν ἠδυνάμεθα νὰ κινηθῶμεν ἐν ταῖς ἐπικινδύνοις ταύταις ἀκταῖς ἔπρεπε νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς ἀπολωλότας. Ἐπὶ πέντε ὁλοκλήρους ἡμέρας διετελέσαμεν αἰχμάλωτοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν γιγάντων τούτων, ὧν ἡ ψυχρὰ ἀναπνοὴ καθίστατο λίαν ἐπαισθητὴ ἅμα ὁ ἥλιος κατήρχετο ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα.

Εἴχομεν ῥιζοβολήσει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πορθμοῦ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου *Κονστιτούσιον*, τοῦ ἀκρωτηρίου Μπὰχ καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Λώρενς γίγαντος ἀληθοῦς τῶν θλιβερῶν τούτων χωρῶν ἐντεταλμένου θὰ ἐνόμιζέ τις ὑπὸ τῆς φύσεως νὰ τιμωρῇ τοὺς θέλοντας νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ μυςτήριά της τολμητίας.

Τὸ τεράστιον τοῦτο ἀκρωτήριον σχηματίζεται ὑπὸ κρημνῶν ὑπομελάνων καθέτως κατερχομένων ἐξ ὕψους 2,000 ποδῶν καὶ ἀποτελούντων πραγματικὸν τεῖχος τόσον εὐθύ, ὡσεὶ χεῖρες Τιτάνων κατεσκεύασαν αὐτό. Ἄνωθεν τοῦ τρομεροῦ τούτου προμαχῶνος ὑψοῦται τραχεῖα κλιτὺς κεκαλυμμένη ὑπὸ χόρτων καὶ καταλήγουσα εἰς τοὺς πρόποδας ὑπομελάνων κρημνῶν καὶ χιονοσκεπάστων κορυφῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

ἀμερικανικὸν διήγημα

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 304.

Ἡ Βαίκη ἐπὶ τέλους ἀπηλλάγη τῆς ἀπαιτήσεώς του, εἰποῦσα ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἦτο καλλίτερα, πολὺ καλλίτερα καὶ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνεπαύετο, μετὰ τεταραγμένην νύκτα.

Ὅτε ὁ συνταγματάρχης ἐπέστρεψεν οἴκαδε κομίζων τὸ χαροποιὸν τοῦτο ἄγγελμα δὲν ἀνεγνώρισε πλέον τὴν θυγατέρα του, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ἐπανεῦρε τὴν Καίτην τοῦ παρελθόντος. Μὲ σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς, καὶ μειδιῶντα χείλη ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν τερετίζουσα ἀσμάτιόν τι ὡς τὸ πρὶν καὶ τῷ προέτεινε τὸ μέτωπόν της πρὸς ἀσπασμόν, ἐπινοήσασα μυρία μέσα ὅπως ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοῦ στόματός του καὶ τὰς ἐλαχίστας περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του λεπτομερείας.

— Αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσις εἶνε ἀπίστευτος! ἐσκέπτετο ὁ γέρων συνταγματάρχης. Ποιὸς ποτὲ θὰ ἐπίστευε ὅτι ἡ κόρη μου ἦτο τόσον ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Ἰωνᾶν Σμιθ; Καὶ τί ἔχει ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ κύριος; Ποιὸς νὰ τὸ ἐφανταζετο!.. Ὡς τόσο τί εἶνε ἡ νεότης!... Μὰ ἐγὼ ὅταν ἤμουν νέος δὲν ἤμουν τέτοιος!..

Τότε ἀκριβῶς, ἡ Καίτη ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν τῆς μίστρες Χάρστρον. Δὲν ἐνόησε καλῶς περί τίνος ἐπρόκειτο· ἀλλ' αἱ καθαλιστικαὶ λέξεις «ὁ Ἰ. Σ. συνενόνει τὴν παράκλησίν του μετὰ τῆς ἰδικῆς μου»... ὑπερήρκεσαν ὅπως πείσωσιν αὐτὴν νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς τὸ αἰτούμενον. Οὕτως ἢ ἄλλως ἔμελλε νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ Ἰωνᾶ. Τοῦτο τὴν ἐνδιέφερεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο.

— Πατέρα, εἶπε, μὲ πηγαίνετε εἰς τὰς τρεῖς μέσα εἰς τὴν πόλιν;

— Εὐχαρίστως, ἀγάπη μου. Ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγῃς;

— Νὰ ἰδῶ τὴν παρέλασιν τοῦ ἐνενηκοστοῦ πρώτου συντάγματος εἰς τὴν Πλατεῖαν τῆς Ἑνώσεως.

— Θὰ εὐχαριστηθῶ κ' ἐγὼ προσωπικῶς, δι' αὐτό, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης κατηυχαριστημένος διότι εἶδε τὴν θυγατέρα του τὸ πρῶτον τότε ἐνδιαφερομένην περὶ στρατιωτικῶν. Καὶ θὰ ἐπωφεληθῶμεν τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ὑπάγωμεν μαζὶ εἰς τῆς κυρίας Χάρστρον διὰ νὰ μάθωμεν πῶς εἶνε ὁ Ἰωνᾶς...

Ἡ Καίτη ἐσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς κροτήσασα τὰς χεῖρας.

Πολὺ βαρὺς ἦτο ὁ ὅρος τῆς τριημέρου προσδοκίας, ὃν ὁ Τσὰρλ εἶχεν ἐπιβάλει εἰς τὸν φίλον του. Ἂν ὁ Ἰωνᾶς ὑπώπτευεν ὅτι ὁ συνταγματάρχης Οὐίθερς εἶχεν ἤδη συνθηκολογήσει, ἦτο πιθανότατον ὅτι θὰ εἶχεν ἤδη δράμει νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς Καίτης. Ἀλλ' οὐδὲν ἐγίνωσκεν, ἐκτὸς μόνον ὅτι τὴν ἡμέραν τῆς παρελάσεως ἔμελλε πιθανῶς νὰ σημάνῃ ἡ εὐλογημένη ὥρα τῆς συνδιαλλαγῆς· ὅθεν προπαρεσκευάζετο ὅσον κάλλιον ἠδύνατο, ὅπως ἄλλως τε καὶ ὁλόκληρον τὸ ἐνενηκοστὸν πρῶτον. Ἡ μεγάλη ἡμέρα ἔφθασεν. Ὁ καιρὸς ἦτο θαυμάσιος. Ὅτε ὁ Ἰωνᾶς ἐνεφανίσθη εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν γυμνασίων, φορῶν τὴν νέαν του στολὴν καὶ ἀναβαίνων μεγαλοπρεπῆ μέλανα ἵππον, ὅλον τὸ σύνταγμα τὸν ἐζητωκραύγασε. Καὶ ἀληθῶς ἦτο κομψότατος ἐν τῇ ὡραίᾳ του στολῇ, ἥτις ἀνεδείκνυε περισσότερον τὸ εὐσταλές του σῶμα, τοὺς εὐρεῖς ὤμους του, τὴν ἀρρενωπὴν καὶ κανονικὴν μορφήν του. Ἵππευε καλλίστα, ὁ δ' ἵππος αὐτοῦ ἐχώρει μεγαλοπρεπῶς κυρτούμενος. Ὁ θρίαμβος ἦτο ἀναμφισβήτητος.

Ἐδόθη τὸ πρόσταγμα νὰ προχωρήσωσι, κατὰ τὸ σύνηθες δὲ ὁ συνταγματάρχης προηγήθη τοῦ συντάγματος.

— Ἰωνᾶ, σοῦ συνιστῶ νἄχῃς τὰ μάτια σου δεκατέσσαρα ὅταν περνοῦμε ἀπὸ τὴν Πλατεῖαν τῆς Ἑνώσεως, εἶπεν ὁ Τσὰρλ εἰς τὸν φίλον του τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως.

Ἐμπρὸς ἡ μουσική! Καὶ τὸ σύνταγμα κατέρχεται πάροδόν τινα, διέρχεται ὁδοὺς καὶ λεωφόρους καὶ φθάνει εἰς τὴν Πλατεῖαν τῆς Ἑνώσεως.

Ὁ Ἰωνᾶς δὲν εἶχεν ἐννοήσει τί ἤθελε νὰ εἴπῃ ὁ φίλος του, ἀλλ' ἀδιάφορον, εἶχε τὰ μάτια του δεκατέσσαρα. Καὶ τὰ βλέμματά του ἔπεσαν αἴφνης ἐπὶ τῆς Καίτης, συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ πατρός της.

Σοβαρῶς—ὡσανεὶ ἡ καρδία του νὰ μὴ εἶχε κτυπήσει διπλασίως γοργότερον τὴν στιγμὴν ἐκείνην—τὴν ἐχαιρέτισε παρερχόμενος.

— Πατέρα, ἀνέκραξεν ἡ κόρη, κυττάξετε δά...

— Βλέπω πολὺ καλά, Καίτη μου, λαμπρὸ σῶμα· ξεφτέρια μοναχὰ ὅλοι τους.

— Μὰ δὲν βλέπετε καὶ τὸν συνταγματάρχην λιγάκι;

— Ἀλήθεια, μοῦ φαίνεται, σὰν νὰ τὸ γνωρίζω αὐτὸ τὸ πρόσωπον. Ὦ, κύτταξε, Καίτη, εἶνε ὁ Ἰωνᾶς Σμίθ.

— Ἀμὴ ναὶ δά, εἶπεν αὕτη γελῶσα γηθοσύνως.

— Ἀ! τὸν κατεργάρη!.. Ξεύρεις πῶς δὲν εἶνε διόλου κουτὸ αὐτὸ ποῦ ἔκαμε!...

— Καθόλου, πατέρα...

— Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἦτο ὅλως διόλου περιττὸν νὰ μὲ κάμῃς νὰ τρέχω ἔτσι ἀπὸ πίσω του γιὰ νὰ σοῦ τον φέρω.

— Σωστά, διότι τώρα εἶνε 's τἀλήθεια συνταγματάρχης· δὲν μπορεῖτε νὰ πῆτε τίποτε.

— Ὡς τόσο αὐτὸς ὁ Ἰωνᾶς φαίνεται πῶς σ' ἀγαπᾷ διαβολεμένα!

— Αἴ, ἔτσι μοῦ μυρίζει κ' ἐμένα.

— Καὶ ἀξίζει νὰ σὲ πάρῃ, Καίτη μου!

— Ἐγὼ εἶμαι πρὸ πολλοῦ αὐτῆς τῆς γνώμης.

— Ἴσως θέλεις νὰ εἰπῇς ὅτι ἐγὼ μόνον... δὲν εἶν' ἔτσι;

Εἶπε ναί, διὰ τῆς κεφαλῆς νεύσασα καὶ φαιδρῶς γελῶσα.

— Αἴ! Τὰ λάθη ἔγειναν διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἅμα ὅμως τὰ διορθώνει κανεὶς εἰς τὴν ὥραν ποῦ πρέπει, δὲν βλάπτουν.

— Κύριε συνταγματάρχα, δὲν γνωρίζετε τοὺς φίλους σας; ἠρώτησε τὴν στιγμὴν ἐκείνην δροσερά τις φωνή.

Ἦτο ἡ τῆς μίστρες Χάρςρον ἥτις ἔτεινε τὰς δύο της χεῖρας πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν θυγατέρα.

— Εἶδες τὴν παρέλασιν τοῦ συντάγματος; εἶπεν.

— Ὦ! ναί! ὑπέλαβεν ἡ Καίτη.

Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι οὔτε τὴν σκιὰν τοῦ συντάγματος εἶχεν ἴδει. Καὶ ἂν ὑπὸ διακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν συνέκειτο, αὕτη ἕνα μόνον θὰ ἔβλεπε.

— Καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἀνδρός μου, πῶς σοῦ ἐφάνη; ἠρώτησε κακεντρεχῶς ἡ μίστρες Χάρστρον.

— Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθειαν δὲν τὸν εἶδα, ἀπεκρίθη ἡ Καίτη.

— Ἔλα, ἔχε χάριν ποῦ εἶσαι ἐρωτευμένη, εἰδὲ μὴ δὲν θὰ σοῦ τὸ ἐσυγχωροῦσα, εἶπεν ἡ μίστρες Βαίκη. Διὰ νὰ σὲ συγχωρήσω ὅμως ἐντελῶς ἀπαιτῶ νὰ ἔλθετε καὶ οἱ δύο σας νὰ φάγετε μαζί μας διὰ νὰ θαυμάσετε τὸν Τσὰρλ ἐν τῇ δόξῃ του. ... Ἀλλ' ἴσως δὲν θὰ θέλετε νὰ συναντηθῆτε, συνταγματάρχα, μὲ τὸν συνταγματάρχην Σμίθ, τὸν ὁποῖον ἴσα ἴσα περιμένομεν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, θέλομεν νὰ τὸν συναντήσωμεν, δὲν εἶν' ἔτσι, Καίτη;

— Ναί, θέλομεν! εἶπεν αὕτη εὐθύμως.

Καὶ ἀπῆλθον γελῶντες.

Οἱ κ. κ. ἀξιωματικοί, δὲν εἶχον εἰσέτι ἐπιστρέψει, ὡς ἐννοεῖται· ἡ μίστρες Βαίκη ἐτοποθέτησε λοιπὸν τὸν συνταγματάρχην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐνώπιον σωροῦ ἐφημερίδων, καὶ τὴν Καίτην ἐνώπιον τοῦ κλειδοκυμβάλου ἐν ᾧ αὕτη μετέβη αὐτοπροσώπως νὰ ἴδῃ τὰς προετοιμασίας τοῦ γεύματος. Ἦτο δὲ τοῦτο σπουδαῖον τέχνασμα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Τσὰρλ ἐπινοηθὲν ὅπως οἱ δύο ἐρώμενοι εὑρεθῶσι μόνοι ἅμα ὡς ἔλθῃ ὁ Ἰωνᾶς.

Ὁ Ἰωνᾶς ἦλθε μετ' ὀλίγον καὶ εἶνε περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ συνάντησίς των ὑπῆρξε περιπαθεστάτη. Οἱ δυστυχεῖς νέοι εἶχον τόσα πράγματα νὰ εἴπωσι καὶ ἡ ἀφήγησις αὐτῶν διεκόπτετο τόσον συχνὰ ὑπὸ τόσων καθυστερησάντων φιλημάτων, ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῶμεν ἂν αἱ ἐξηγήσεις ἐκατέρωθεν ἐβράδυναν ὀλίγον. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ὁ κώδων τοῦ γεύματος ἐσήμανε.

— Συνταγματάρχα Σμίθ, χαίρω ὅτι σᾶς βλέπω! εἶπεν ὁ Οὐίθερς τείνας αὐτῷ τὴν πλατεῖάν του χεῖρα.

— Ἀποσύρετε λοιπὸν τὴν ἀπαγόρευσίν σας, ἀγαπητὲ συνταγματάρχα;

— Τί νὰ κάμω; ὁ πτωχός. Ἀ! ὡραῖα μοῦ τὸ καταφέρατε, φίλε μου... Καὶ σκοπεύω νὰ προπίω μετ' ὀλίγον διὰ τὰ γαλόνια σας...

Προέπιε καὶ ἔπιε τόσον πολὺ ὁ συνταγματάρχης, ὥστε ἂν ἠδύνατο θὰ ἐστεφάνωνεν ἀμέσως τοὺς δύο νέους, τὴν ὥραν τοῦ ἐπιδορπίου.

— Βαρέθηκα νὰ σᾶς βλέπω ἔτσι νὰ παίζετε τοὺς ἀρραβωνισμένους. Διὰ πότε ὁ γάμος, παρακαλῶ;

— Ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα, εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς.

— Καὶ σύ, Καίτη, τί φρονεῖς;

— Ὅταν θέλῃ ὁ Ἰωνᾶς, εἶπεν.

— Πολὺ καλά. Διατάττω λοιπὸν ὅπως ὁ συνταγματάρχης Ἰωνᾶς Σμὶθ καταλάβῃ τὸ φρούριον Καίτη Οὐίθερς, τὴν Κυριακὴν 25 τρέχοντος.

— Ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες!... Ἡ προῖκά μου δὲν θὰ εἶνε ἕτοιμη! εἶπε διαμαρτυρομένη ἡ Καίτη.

— Τελείωσε! εἶπεν ὁ συνταγματάρχης, ἡ διαταγὴ τῆς ἡμέρας ἐδόθη. Πρέπει νὰ ὑπακούσητε ἐπὶ ποινῇ...

— Ἐπὶ ποινῇ;... ἠρώτησεν ὁ Ἰωνᾶς.

— Ἐπὶ ποινῇ ν' ἀναβληθῇ ὁ γάμος σας μετὰ ἓν ἔτος.

Ταῦτα δὲ λέγων εἶχε τόσον σοβαρὸν ὕφος ὁ πονηρὸς γέρων! Καὶ τίς οἶδεν;... Ὁ Ἰωνᾶς ἔρριψεν ἱκετευτικὸν βλέμμα πρὸς τὴν Καίτην.

— Ἂς εἶνε, θὰ κάμω τὰ ἀδύνατα δυνατὰ διὰ νὰ εἶμαι ἕτοιμος, εἶπεν αὕτη ἐν σπουδῇ.

— Τὸ εἴξευρα ἐγὼ ὅτι ἡ ἀπειλή μου θὰ φέρῃ τὸ ἀποτέλεσμά της! ἐψιθύρισεν ὁ συνταγματάρχης γελῶν ὑπὸ τὸν λευκὸν μύστακά του.

Μετά τινας ἡμέρας, ὁ συνταγματάρχης Οὐίθερς, μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ταγματάρχου Μάκενζη. Οὐ μόνον δὲ οὐδεμίαν ἀνησυχίαν ἠσθάνετο διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν, ἣν ἔμελλε νὰ τῷ κάμῃ, ἀλλ' ἦτο τοὐναντίον καὶ σφόδρα ηὐχαριστημένος ἐπὶ ταύτῃ. Μήπως ὁ γαμβρός του δὲν ἦτο συνταγματάρχης;

— Καλημέρα, ταγματάρχα, εἶπεν εὐθύμως.

— Καλημέρα συνταγματάρχα, ὑπέγρυξεν ὁ ἄλλος.

— Μήπως εἶσθε ἄρρωστος;

— Ὄχι, ἀλλὰ δὲν εἶμαι καὶ καλά.

— Ὁ ἀνεψιός σας τί κάμνει; ἔχω καιρὸν νὰ τὸν ἰδῶ.

— Νὰ πάγῃ 's τὸν διάβολο ὁ τιποτένιος!

— Τί;.... μήπως δυσηρεστήθητε μαζί του;

— Φίλε μου συνταγματάρχα, μὴ μοῦ κάμετε ποτὲ πλέον λόγον περὶ ἀνεψιῶν... ξεύρετε τί ἔχω κάμει διὰ τὸν ἰδικόν μου... Τὸν ἔφερα ἐδῶ, τὸν ἔκαμα συνέταιρον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μου...

— Αἴ; καὶ λοιπόν;...

— Λοιπὸν ὁ κύριος ἐπωφελήθη τὴν καλοκαγαθίαν μου, ἔβαλε πέντε χιλιάδες δολάρια 's τὴν τσέπην του ἐπῆγε καὶ τἄχασε εἰς τὸ φαραό, κ' ἔπειτα τῶστρηψε...

— Καὶ ὅμως εἶνε Μάκενζη!

— Αὐτὸ εἶνε τὸ κακό. Ἂν ἦτο κάνένας κοινός, θὰ ἐνεργοῦσα νὰ τὸν συλλάβουν. Ἀλλὰ ἕνα Μάκενζη νὰ συλλάβουν!

— Τὸ κάτω κάτω, ἐγὼ εἶμαι εὐχαριστημένος διότι δὲν τὸν ἠθέλησεν ἡ κόρη μου, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης.

— Εὐχαριστημένος!.. εὐχαριστημένος!.. Αὐτὴ ἴσα ἴσα εἶνε ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ... Καὶ πῶς εἶνε ἡ δεσποσύνη;

— Λαμπρά!

— Εἴδατε; Δὲν σᾶς τὸ ἔλεγα ἐγώ;

— Καὶ δὲν σᾶς εἶπα ἀκόμη ὅτι ἑτοιμά-

ζεται νὰ ὑπανδρευθῇ ἕνα συνταγματάρχην.

— Τί ; ἕνα ἄλλον συνταγματάρχην ;.. ἀνέκραξεν ὁ ταγματάρχης ἔκπληκτος.

— Ὄχι δά, τὸν ἴδιον. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τώρα ἔγεινεν ἀληθινὸς συνταγματάρχης.

— Καὶ ποίου συντάγματος ;

— Τοῦ ἐννενηκοστοῦ πρώτου.

— Μπᾶ ! ἑνὸς συντάγματος ἐθνοφυλακῆς, εἶπε μετὰ περιφρονήσεως ὁ ταγματάρχης.

— Αἴ, κ' ἔπειτα ; εἶπεν ὁ συνταγματάρχης χολωθείς.

— Πάλι καλά, κάλλιο τέτοιος συνταγματάρχης παρὰ τίποτε.

— Κύριε, εἶνε πολὺ καλλίτερος ἀπὸ ἕνα χαρτοπαίκτην...

— Αἴ, αἴ ; . .

— Εἶνε πολὺ καλλίτερος ἀπὸ ἕνα Μάκενζη, ὁ ὁποῖος παίζει εἰς τὸ φαραὸ τὰ ξένα χρήματα.

— Κύριε !

— Κύριε !

— Θὰ σᾶς στείλω τοὺς μάρτυράς μου, κύριε !

— Θὰ τοὺς περιμένω, κύριε !

Καὶ ὁ συνταγματάρχης ἀπεσύρθη ἀξιοπρεπέστατα.

Ἀλλὰ πρὶν ἔτι διανύσῃ ἓν μίλιον ἤρξατο μετανοῶν διὰ τὴν παραφορὰν του καὶ τὰς πρὸς τὸν ταγματάρχην προσβλητικὰς ἐκφράσεις. Ὁ ταγματάρχης ἦτο ὁ ἀρχαιότατός του φίλος· ἦτο βεβαίως ἠρεθισμένος ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἥρμοζε λοιπὸν εἰς αὐτόν, τὸν συνταγματάρχην Οὐίθερς, νὰ ἐμπαίξῃ τὴν λύπην του, ἀντὶ νὰ τὴν παρηγορήσῃ ; Ὅτε ἔφθασεν οἴκαδε, ἡ συνείδησίς του ἔτυπτεν αὐτὸν σφοδρῶς.

Ἐτέρωθεν δέ, καὶ ὁ ταγματάρχης ἦτο μὲν ὀξύθυμος ἀλλ' ἠγάπα εἰλικρινῶς τὸν συνταγματάρχην. Ἅμα ὡς κατηυνάσθη ἡ ὀργή του, ἐσκέφθη ὅτι ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὸν γάμον τῆς Καίτης ὡς θέμα ἀναρμόστου ἀστειολογίας ἔπρεπε νὰ συγχαρῇ εἰλικρινῶς τὸν ἀρχαῖον συστρατιώτην του. Ἀλλὰ τώρα ἐπρόκειτο περὶ τῆς τιμῆς του· εἶχεν εἴπει ὅτι θὰ στείλῃ μάρτυρας. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ στείλῃ.

Εὐτυχῶς, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἰς ὃν ὁ συνταγματαρχης διηγήθη τὸ συμβὰν ἦτο ὁ Ἰωνᾶς, ὅστις εἶχεν εὑρεθῆ ἐκεῖ κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του. Ὁ Ἰωνᾶς ἤκουσε προσεκτικῶς, ἔπειτα δ' εἶπεν ἡσύχως.

— Νομίζετε ὅτι θ' ἀφήσω δύο παλαιοὺς φίλους νὰ πετσοκοπηθοῦν ἐξ αἰτίας μου καὶ νὰ μοῦ χαλάσουν τὴν εὐτυχίαν τοῦ γάμου μου ; . . Θὰ τρέξω εἰς τοῦ ταγματάρχου καὶ θὰ τῷ εἰπῶ ὅτι λυπεῖσθε διότι σᾶς διέφυγαν αἱ προσβλητικαὶ ἐκεῖναι ἐκφράσεις.

— Λυποῦμαι . . . ναί . . . πραγματικῶς. Ἀλλ' ἂν θέλῃ νὰ κτυπηθῶμεν, Ἰωνᾶ, δὲν εἶμαι ἄνθρωπος νὰ ὀπισθοχωρήσω· συλλογισθῆτέ το καλά.

Ὁ Ἰωνᾶς ἀπῆλθεν ἐν σπουδῇ καὶ εὗρε τὸν ταγματάρχην ἐν τῷ γραφείῳ του.

— Ταγματάρχα, τῷ εἶπεν ἄνευ προοιμίου, δὲν συλλογίζεσθε ὅτι μοῦ καταστρέφετε τὸν γάμον μου, σεῖς καὶ ὁ συνταγματάρχης ; Ὁ κ. Οὐίθερς λυπεῖται ὅτι ἦλθεν εἰς λόγους μαζί σας, ἰδοὺ τί εἰμπορῶ νὰ σᾶς εἰπῶ...

— Ἀμ' ἐγώ ! εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

— Καὶ μετανοεῖ διότι σᾶς ἐλύπησε, σᾶς τὸ βεβαιῶ.

— Ἀμ' ἐγώ ! ἐπανέλαβεν ὁ ταγματάρχης.

— Τί θέλετε λοιπὸν περισσότερον ; εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς. Μήπως ἡ γενναιότης καὶ τῶν δύο σας δὲν εἶνε γνωστὴ μὲ τὸ παραπάνω ; Ὁ συνταγματάρχης θέλει νὰ μείνῃ φίλος σας.

— Εἶμαι ἕτοιμος νὰ τοῦ ζητήσω συγγνώμην, ἂν θέλῃ.

— Δὲν θέλει αὐτὸς τέτοια πράγματα. Ἀλλ' ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ χορεύσετε εἰς τὸν γάμον μου.

— Μετὰ χαρᾶς ἂν μοῦ κάμετε τὴν τιμὴν νὰ μὲ καλέσετε.

— Λοιπὸν σᾶς καλῶ, φίλτατε ταγματάρχα.

— Ἀκούσατέμε, συνταγματάρχα Σμίθ, ἀνέκραξεν ὁ γηραιὸς ἀξιωματικός, εἶσθε συνταγματάρχης τῆς ἐθνοφυλακῆς, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἀλλὰ εἶσθε τετραπέρατος διάβολος.

ΙΔ'.

Ἐπῆλθεν ἡ στιγμὴ ὅπως τὸ ἐνενηκοστὸν πρῶτον σύνταγμα προβῇ ὁριστικῶς εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ συνταγματάρχου. Πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχον συνέλθει, καὶ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ Ἰωνᾶς προσήγαγε τὴν παραίτησίν του.

— Κύριοι, εἶπεν εἰς τὰ μέλη τοῦ συλλαλητηρίου, ἐκλέξαντές με προσωρινὸν ἀρχηγόν σας μοὶ ἐκάματε ἀνεκτίμητον χάριν ἀνωτέραν πάσης εὐχαριστήσεως. Φυλάξας τὸν λόγον μου σᾶς ὑπέβαλα κατὰ τύπους τὴν παραίτησίν μου, ἀλλ' ἐπεφυλάχθην νὰ σᾶς εἴπω σήμερον διὰ ζώσης φωνῆς ποίαν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην θέλω τηρήσει διὰ τὴν τιμήν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐκάματε. Εἴθε τὸ γενναῖον ἐννενηκοστὸν πρῶτον σύνταγμα νὰ ἔχῃ πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν, τῆς ὁποίας εἶνε ἄξιον ! . . .

Ἀφοῦ ἀπήγγειλε τὰς λέξεις ταύτας μετ' εἰλικρινοῦς συγκινήσεως, ὁ Ἰωνᾶς ἀπεσύρθη εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ὅπως ἀναμείνῃ τὸ τέλος τῆς συνεδρίας καὶ σφίγξῃ τὴν χεῖρα ἑκάστουτῶν ἀξιωματικῶν ἰδιαιτέρως.

— Κύριοι, εἶπε μετ' ὀλίγον εἰς τῶν μείζονα ἐπιρροὴν ἐχόντων ἐκλογέων, τὸ κατ' ἐμέ, δὲν βλέπω διατί θὰ φροντίσωμεν νὰ εὕρωμεν ἄλλον συνταγματάρχην ἀπὸ τοῦτον !... Ὅλοι παρετήρησαν τί ὡραῖον παραστατικὸν εἶχεν εἰς τὴν παρέλασιν· εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ, ὅτι ἐτίμησε τὸ σύνταγμά μας, τὸ δὲ σπουδαιότερον ἀκόμη, εἶνε εἰλικρινὴς καὶ τίμιος νέος. Ἀφ' οὗ ἐπετύχαμεν ἕνα τόσον καλὸν διοικητήν, διατί νὰ μὴ τὸν κρατήσωμεν ; Ἂς ψηφίσωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, αὐτὸ εἶνε τὸ ἁπλούστερον . . . Τί λέγετε καὶ σεῖς, Τσὰρλ Χάρστρον ;

— Δὲν ἔχω τίποτε νὰ εἴπω, ἀπήντησε μετριοφρόνως ὁ Τσάρλ, ὅπως μὴ φανῇ μεροληπτῶν. Μοῦ ἐκάματε ἤδη μεγάλην τιμὴν δεχθέντες πρό τινος τὴν πρότασίν μου, ὥστε δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμω τόσον γρήγορα κατάχρησιν τῆς καλοσύνης σας. Ὅ,τι ἀπεφασίσατε θὰ εἶνε καλῶς ἀποφασισμένον . . . Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἂν προταθῇ ὡς ὑποψήφιος ὁ φίλος μου Ἰωνᾶς Σμίθ, θὰ ψηφίσω ὑπὲρ αὐτοῦ μετὰ μεγάλης χαρᾶς.

— Ἡ ἰδέα μοῦ φαίνεται πολὺ καλή, εἶπεν ὁ ταγματάρχης, καὶ προτείνω ὁριστικῶς τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Ἰωνᾶ.

— Ὑποστηρίζομεν τὴν πρότασιν ! ἀνέκραξαν πολλαὶ φωναί.

Ἡ ὁριστικὴ ἀπάντησις ἀνετέθη εἰς τὴν κάλπην· ἐγένετο ἡ ψηφοφορία, κατὰ τὴν διαλογὴν δὲ οὐδὲν δελτάριον εὑρέθη μὴ φέρον γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωνᾶ Σμίθ. Παμψηφεί, λοιπόν, τὸ δεύτερον ἐξελέχθη συνταγματάρχης τοῦ ἐνενηκοστοῦ πρώτου συντάγματος.

Ἡ ἔκπληξίς του καὶ ἡ χαρά του ὅτε οἱ φίλοι του μεταβάντες εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον ἀνήγγειλαν αὐτῷ τὴν ἐκλογήν του ἐννοεῖται, ἀλλὰ δὲν περιγράφεται. Μάτην ἠθέλησε ν' ἀρνηθῇ, ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ.

Ἀλλ' ὁ ὑπὲρ πάντας χαρεὶς ἦτο ὁ συνταγματάρχης Οὐίθερς.

— Ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου χθὲς βράδυ, τῷ εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς κατὰ τὸ πρόγευμα.

Ὁ συνταγματάρχης ἐσκέφθη ὅτι ὁ μέλλων γαμβρός του δὲν ἦτο διόλου εἰς τὰ καλά του ἀφ' οὗ διέπραξε τοιαύτην ἀνοησίαν.

— Τὴν παραίτησίν σας ! ἐφώνησε. Τὴν παραίτησίν σας ἀπὸ συνταγματάρχης ;

— Ναί.

— Ἀλλὰ τὸ σύνταγμα τὸν ἐξέλεξεν ἐκ νέου παμψηφεί, πατέρα, ἀνέκραξεν ἡ Καίτη.

Ὁ συνταγματάρχης ἀνέπνευσεν. Ἔπιεν ἓν ποτήριον οἴνου, ἐσκέφθη ἐπὶ στιγμὴν καὶ εὗρεν ὅτι εἰς μόνος τρόπος ὑπῆρχε νὰ εὐχαριστήσῃ ἐπαξίως τὸ ἐνενηκοστὸν πρῶτον σύνταγμα : νὰ τὸ προσκαλέσῃ σύσσωμον εἰς τὸν γάμον τοῦ Ἰωνᾶ καὶ τῆς Καίτης.

Εἶνε εὐνόητον ὅτι ὁ γάμος ἔγεινε λαμπρότατος καὶ μεγαλοπρεπέστατος. Ἐννοεῖται ἐπίσης ὅτι ἐπεκράτησε ζωηρότης καὶ παταγώδης εὐθυμία, καὶ ἰδίως ὅτε ἡ Καίτη λευχειμονοῦσα καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἐν μεγάλῃ συνταγματάρχου στολῇ διῆλθον ἐποχούμενοι διὰ μέσου τοῦ συντάγματος, ὅπερ ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησε :

— Ζήτω ὁ συνταγματάρχης Σμίθ ! Οὐρρά !

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ
Ἀρ. Π. Κουρτιδου.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ ΑΡΙΘ. 3.